

Årsmelding 2019

VALG 2019

---

12 TRADISJONSMATSKOLEN
06 TIDENES VERVEÅR
27 NORSK BYGG

LEDER

Norges Bygdekvinnelag går så det suser! Det er min oppsummering av 2019. Over hele landet myldrer det av aktivitet, samvær og samhold. Det er så mange grepa kvinnfolk som står på for bygdene og bygdekvinnelaget, og det betyr utrolig mye for lokalsamfunnet i hver enkelt bygd der vi har lokallag. Vi tilbyr opplevelser som gir glede i hverdagen, som får oss til å føle at vi hører til, som gir oss mestring og vi-følelse. Vi gjør bygde-Norge til et bedre sted å være.

Spesielt gledelig er det at vi på slutten av året i 2019 fikk sånn fart på vervestatistikken. Det er bra at vi stadig har nye folk som blir interessert i oss og ønsker å melde seg inn. Det er også veldig positivt at mange lokallag lykkes med å få med seg yngre medlemmer. Noen nye lokallag har det også blitt, mens vi andre steder ser at det er naturlig å legge ned eller slå sammen lag. At det går litt i bølger og daler, det tenker jeg hører helt naturlig med i et organisasjonsliv.

Jeg vil spesielt trekke fram den mangeårige støtten vi har vært så heldige, og dyktige, å få fra Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen DNB. Disse to solide

støttegiverne har betydd mye for oss som organisasjon. De har fått oss til å skinne fra vår beste side. Vi har vist verden at vi er et strålende team. Jeg sier ofte i taler at vi i fellesskap får til mer enn om vi kjemper for en sak som enkeltmennesker på hver vår tue. Støtten vi har fått fra disse stiftelsene har gjort at vi har fått utrettet noe betydningsfullt i en mye større og bedre organisert skala enn vi kunne ha fått til uten. Mulighetene det har gitt oss er jeg meget takknemlig for.

Jeg er så glad for at jeg har fått være med i bygdekvinnefellesskapet i mange år og ikke minst for at jeg har fått bidra på sentralt plan i snart åtte år. Jeg er klar for nye eventyr, og jeg vet at alle dere bygdekvinner vil fortsette den gode tradisjonen med å samle aktive kvinner på bygdene. En over 100 år gammel historie fortsetter, med viktige saker på dagsorden, for en bedre hverdag for oss som bor i distriktene.

Les om fjorårets «best of» i denne årsmeldingen, og vær stolt av det du har fått være med på.

God bygdekvinnehilsen fra
Ellen Krageberg,
leder

Ellen Krageberg
ELLEN KRAGEBERG
Leder

«Vi tilbyr opplevelser som gir glede i hverdagen, som gir oss mestring og får oss til å føle at vi hører til. Vi gjør bygde-Norge til et bedre sted å være.»

Årsmelding for Norges Bygdekvinnelag

Opplag: 800

Trykkeri og layout: Flisa trykkeri

Redaktør: Mari Gjengedal

Redaksjon: Cesilie Aurbakken,
Helle Cecilie Berger, Ingrid Lamark, Marie Aaslie,
Sosan Asgari Mollestad, Astrid Seime

Forsidebilde: Gøril Sætre

Besøksadresse: Hollendergata 5, 3. etasje

Postadresse: Postboks 9358 Grønland, 0135 Oslo

Telefon: 22 05 48 15

E-post: post@bygdekvinnelaget.no

Nettside: www.bygdekvinnelaget.no

INNHOOLD

AKTUELT

- 08** Kjerringa mot strømmen
- 11** Internasjonal matsikkerhet
- 12** Tradisjonsmatskolen
- 16** Valg 2019
- 18** Det store bygg-året
- 22** Guatemalaatur

ORGANISASJON

- 05** Nasjonale nøkkeltall
- 06** Tidens verveår
- 07** Inspirasjonsseminar
- 20** Bygdekvinnelaget i media
- 38** Styrets beretning

LOKAL- OG FYLKESLAG

- 25** Nøkkeltall fra lokallag
- 26** Årets lokallag: Heddal Bygdekvinne lag
- 27** Byggaktiviteter i hele landet
- 28** Vekst i Vik Bygdekvinne lag
- 32** Fylkeslaget: Det viktige mellomleddet
- 34** Fylkesstyrene i Norges Bygdekvinne lag

16

*2019:
Tidens
verveår!*

06

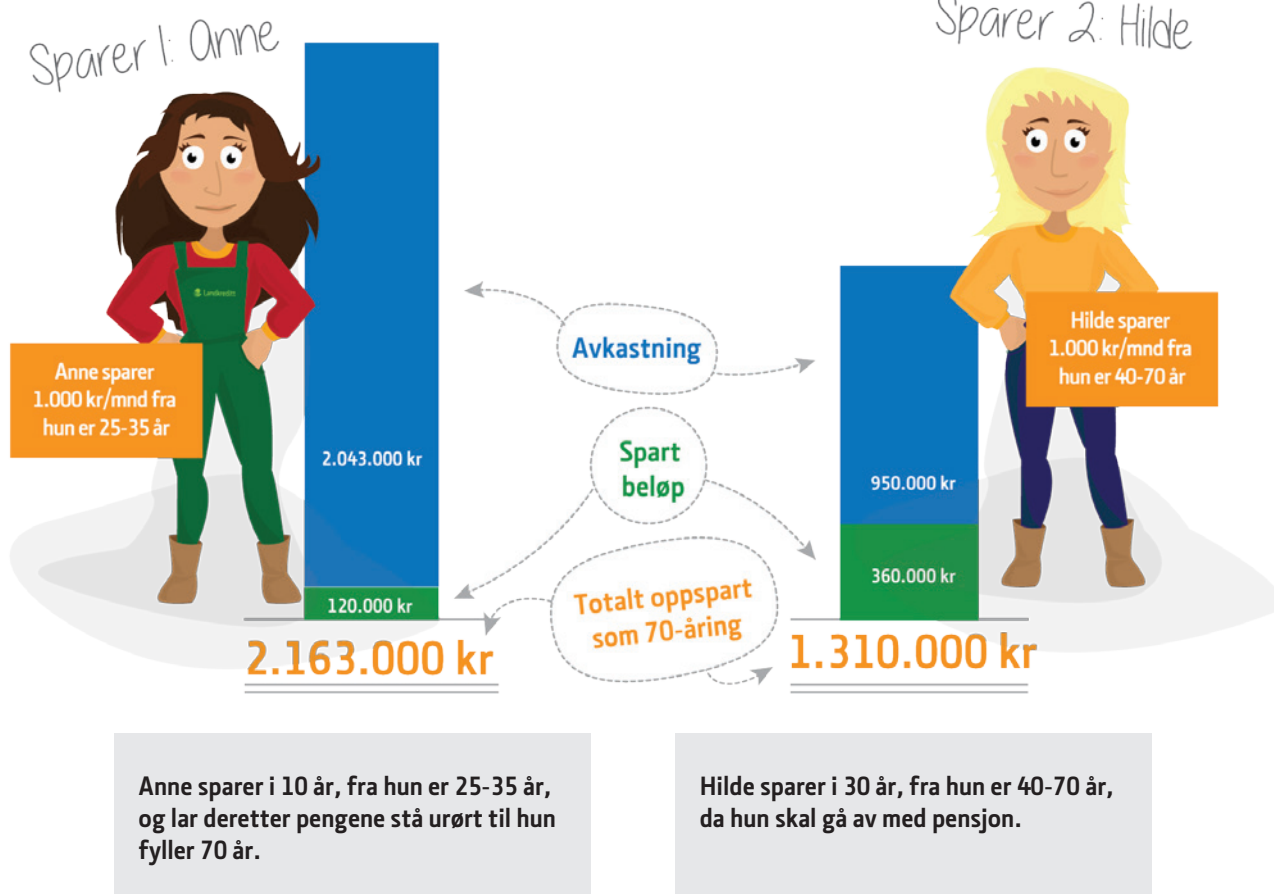

27

12

Det er mye å hente på å starte pensjonssparingen tidlig!

Eksempelet over viser hvordan et fast sparbeløp på 1.000 kr i måneden i aksjefond kan vokse over tid. Hilde har brukt 240.000 kroner mer enn Anne på å spare, men ender opp med 853.000 kroner mindre. Årsaken til dette er tap av mange år med rentes rente-effekt. Eksempelet er basert på en snittavkastning på 7 prosent per år. Verdiene er ikke justert for skatt og inflasjon.

Start en spareavtale i dag – det lønner seg!

Ønsker du å ha en romslig økonomi som pensjonist, bør du spare på egenhånd. Sparer du jevnt og langsiktig i aksjefond, kan du bli millionær. En fast spareavtale på 1.000 kroner i måneden fra du er ung kan gi deg flere millioner mer å rutte med som pensjonist.

Snakk med oss om sparing på 23 00 08 00
eller les mer om våre fond på [Landkreditt.no/fond](https://landkreditt.no/fond)

 Landkreditt
Bank | Fond | Forsikring

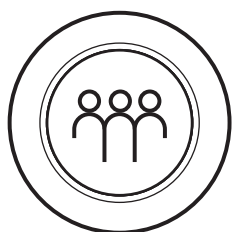
Historisk avkastning er ingen garanti for fremtidig avkastning. Fremtidig avkastning vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, forvalters dyktighet, fondets risiko, samt kostnader ved tegning, forvaltning og innløsning. Avkastningen kan bli negativ som følge av kurstap. Se [Landkredittfondene.no](https://landkredittfondene.no) for informasjon om kostnader, fondenes nøkkelinformasjon og prospekt.

Norges Bygdekvinnelag 2019

11 229

BETALENDE
MEDLEMMER

ANTALL INNMELDTE 2019:

1300

ANTALL UTMELDTE 2019:

1199

62% AV UTMELDINGENE
SKYLDES HØY ALDER/DØD

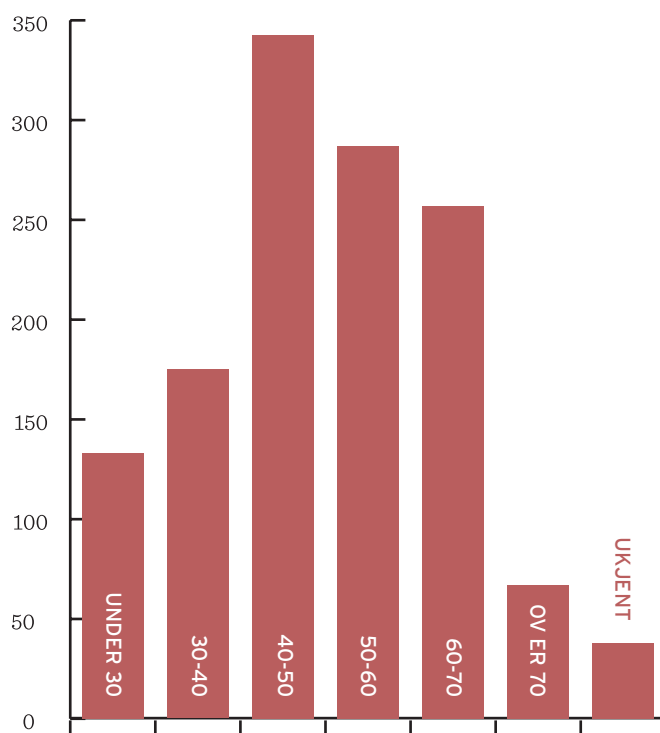
2065

OPPSLAG I LOKALE,
REGIONALE OG
RIKSDEKKENDE
MEDIER

Alders- statistikk

ALDERSFORDELING FOR NYE MEDLEMMER I 2019:

Prosjekter

I 2019 HAR VI DREVET FØLGENDE
NASJONALE PROSJEKTER:

133

NYE MEDLEMMER
UNDER 30

49 år

GJENNOMSNIITTSALDER
FOR NYINNMELDTE.

ANTALL ÅRSVERK
I NORGES BYGDE-
KVINNELAG:

6,9

HVORAV 2
PROSJEKTTILLINGER

REGNSKAPSRESULTAT

-402 221

INNETEKTER

15 233 101

EGENKAPITAL

8 230 928

TIDENES VERVEÅR

I 2019 viste lokallagene i Norges Bygdekvinnelag for alvor at de hadde dreisen på verving. Hele 1 300 nye medlemmer fikk vi i løpet av året, noe som er mer enn en dobling fra 2018!

TEKST: MARI GJENGEDAL

Ikke nok med det, men det høye antallet nyinnmeldte førte til at vi for første gang på mange år kan skilte med netto medlemsvekst. Dette er svært gledelige nyheter for en organisasjon som lenge har opplevd nedgang. Det er mulig å snu skuten, og det begynner vi å merke nå.

Fra sentralt hold hadde Norges Bygdekvinnelag fokus på verving gjennom hele året. I begynnelsen av 2019 hadde vi en myteknusingskampanje på Facebook og Instagram med tekster som «Kan du ikke strikke sier du? Slapp av, du kan bli en bygdekvinne likevel» og «Ikke hvit i huden? Så bra! Vi vil ha bygdekvinner i alle farger». Til påsken delte vi poster med «fjellvettregler for bygdekvinner» gjennom uken, og til sommeren delte vi bilder av unge medlemmer som fortalte hvorfor de var med i bygdekvinnelaget. Vi utviklet ny vervebrosjyre og roll-up, og oppfordret lokallag til å bruke de digitale ressursene vi delte på sosiale medier. I november begynte innmeldingene virkelig å rulle inn, da vi hadde en innmeldingskampanje hvor alle som meldte seg inn i løpet av måneden var med i trekningen av ei steketakke. Dette lot til å være et svært

effektivt tiltak. Gjennom året har vi hatt fokus på unge kvinner og tydeliggjort halv pris på kontingent for dem under 30.

Det er likevel mest takket være den jevne og utrettelige innsatsen til alle lag der ute at vi opplever vekst. De fleste som melder seg inn i Norges Bygdekvinnelag oppgir lokale aktiviteter og det å ta del i et lokalt miljø som den viktigste grunnen til å bli medlem. At bygdekvinnelagene er synlig lokalt, markedsfører arrangementene sine og er flinke til å invitere og inkludere damer i bygda, er avgjørende for medlemsutviklingen.

Mange lag melder om vellykkede vervetiltak i form av å dele ut vervebrosjyrer på lokalbutikken, markedsføre i kommunebladet og annonsere i avisen. Den gode, gamle «munn-til-munn-metoden» troner nok høyest blant rekrutteringsmetodene. Å personlig invitere kolleger, naboer, venninner og bekjente, er både effektivt og helt gratis! Høy lokallagsaktivitet og god medlemsvekst henger også gjerne i hop, og det ene følger ofte det andre. Lagene melder at de i 2019 har hatt 3461 styre- og medlemsmøter – det er en økning på 58%. At vi er en aktiv organisasjon, er den beste reklamen vi kan få.

Bygdekvinnelagets INSPIRASJONS- SEMINAR 2019

Norges Bygdekvinnelag inviterte i november 2019 alle medlemmar til å delta på inspirasjonsseminar i Trondheim. Meir enn 270 engasjerte bygdekvinne frå heile landet møtte opp til ei helg fylt med både innlegg, musikk og sosialt samvær.

TEKST: ASTRID SEIME | FOTO: SIGRID MOLDESTAD

Fredag ettermiddag ringde leiaren i Norges Bygdekvinnelag Ellen Krageberg inn folket med ei kubjølle, og helga var i gang. Glade damer frå fjern og nær sette seg godt til rette for å høyre om Anita Krohn Traaseth og Hans Olav Brenner sitt vågale prosjekt som byrja med å saman kjøpe ein nedlagt prestegard i Snertingdal og gjere denne om til eit kulturhus. Det lokale bygdekvinnelaget hadde sjølvstekt vore med på dugnaden. Etter innlegget var det Sigrid Moldestad med band som overtok med song og fele. Salen vart bergteken av den stemningsfulle musikken og hennar formidlings-evne. På laurdag og søndag var programmet tettpakka med alt frå innlegg, historiske turar i Trondheim, ølsmaking og festmiddag. Høgdepunkta var mange gjennom helga, og av dei som gjorde sterkt inntrykk var Shazia Majid si personlege forteljing om mor si som kom til Noreg som flyktning frå Pakistan. Anne Sverdrup Thygeson fortalde med humor og vidd om dei rare og nyttige insekta våre som vi er heilt avhengige av. Siri Helle gav oss innsikt i forbrukarmakta og kva moglegheiter vi har eller kanskje ikkje har. Annechen Bahr Bugge fortalde om sitt viktige arbeid for å samle inn og skrive boka om tradisjonsmaten si historie og bygdekvinne nikkja anerkjennande. Takk til alle som kom og bidro til å gjere helga til eit av årets høgdepunkt!

Ny hedersbevisning i bygdekvinnelaget

TEKST: MARI GJENGEDAL | FOTO: HELLE CECILIE BERGER

Mange kjenner til den tradisjonelle hustavlen som har vært brukt i organisasjonen i mange år. Denne utmerkelsen har lokallagene og fylkeslagene mulighet til å tildele til medlemmer som har gjort en spesielt stor innsats for organisasjonen. I 2019 gjennomgikk Norges Bygdekvinnelags hedersbevisning en modernisering. Den gamle tavlen er byttet ut med en vakkert utsmykket kjevle. Kjevlen er flott nok til å brukes til pynt, men er også utviklet med tanke på praktisk kjøkkenbruk.

Den norskproduserte kjevlen kommer med inngraverte symboler som er inspirert av bunads- og rosemalingsmønstre, med elementer som bygdekvinne kan identifisere seg med: Øse, visp, fisk, vaffelhjerte, fjell, natur og kvinnesymbol. Kjevlen er i tillegg inngravert med årstall, giverlagets navn og mottakers fornavn. Kjevlen og designet er utviklet i samarbeid med Papaply studio.

RETNINGSLINJER FOR NORGES BYGDEKVINNELAGS HEDERSBEVISNING

- Det er styret i lokallaget eller fylkeslaget som avgjør hvem som skal få utmerkelsen.
- De som påskjønnnes må ha gjort en spesielt stor innsats for laget utover ordinært lagsarbeid, for bygdekvinne eller for bygda.
- Hedersbevisningen er diplom og kjevle med inngravert navn på mottaker, årstall og giverlagets navn.
- Utmerkelsen må bestilles fra Norges Bygdekvinnelag sitt kontor senest 4 uker før den skal deles ut.
- Lokallaget/fylkeslaget dekker kostnadene til huskjevlen (1 500,-). Dette dekker produksjon, pakking og porto.

Karoline

ble kjerringa mot strømmen

TEKST OG FOTO: HELLE CECILIE BERGER

Under bygdekvinne- lagets inspirasjons- seminar i Trondheim, ble bygdekvinneprisen «Kjerringa mot strømmen» delt ut for første gang. Prisen gikk til Karoline Sunde Storflo (41) fra Kilnes gård i Trøndelag, for den store innsatsen hun har lagt ned for gården og bygda si.

Bygdekvinneprisen er Norges Bygdekvinnelag sin pris for å anerkjenne, synliggjøre og støtte kvinner som gjør en ekstra innsats for aktive bygdemiljø og levende bygder.

Karoline (41) driver Kilnes gård i Sona i Stjørdal sammen med mannen Odd Magne, og bor på gården sammen med tre barn og svigerforeldre. Etter snart ti år med målrettet arbeid, har Karoline klart å oppfylle sin store drøm om å gjøre gården til arbeidsplassen sin. Samtidig har hun klart å skape sosiale møteplasser for bygda.

– Jeg har et stort ønske om å være med å lage levende bygder. Liv på bygda blir det ikke om vi som bor her ikke er med på å bidra med det selv, sier Karoline.

Da nytt fjøs sto ferdig i 2012 startet tilrettelegging av gården til en 4H-besøksgård. Et område ovenfor gården ble ryddet, og i dag står det en grillhytte og en naturklatrejungel som er åpen for alle. Skoleklasser har avslutninger på plassen, lag og foreninger bruker den i sitt arbeid og Stjørdal har fått en av trimpostene lagt opp hit. Hytta, med plass til 28 personer, har de satt opp og kostet selv. Naturklatrejungelen ble satt opp på dugnad med god hjelp av venner og naboer. Gjensidigstiftelsen har også gitt støtte til oppføring av lekeplassen.

– Gleden for oss er stor når vi ser hvor mye positivt det har gitt hele kommunen, forteller Karoline.

Neste skritt i utviklingen av gården ble oppussing av stabburet.

I første etasje er svigermor leietager med sin bedrift «Kilnes bunadsøm». I andre etasje er det kurslokaler, der Karoline blant annet holder linkurs, juleverksted for voksne og kranskvelder. Den øverste etasjen er innredet som ei stue der hun arrangerer strikkekvelder. Karoline tenkte at målgruppa for strikkekafeene var sambygdingene, men nå kommer folk helt fra Trondheimsområdet og Meråker for å delta.

SELGER MELK DIREKTE FRA GÅRDEN

Karoline har lenge hatt et ønske om å selge melk fra gården, etter å ha blitt inspirert av en gård i Sverige som solgte melk fra melkeautomat. Våren 2018 åpnet hun sitt eget gårdsutsalg med melkeautomat – den første av sitt slag i Norge. Det har slått an. – Da vi reiste hjem igjen etter gårdsbesøket i Sverige, var vi fast bestemt på at dette skulle vi få til. Vi fikk med oss Prone, Matilsynet og Tine på laget. Alle var veldig positive. Veien frem har vært lang, men vi har fått det til, smiler hun.

I starten av 2019 sluttet Karoline som psykisk sykepleier og begynte å jobbe på gården på fulltid. Det har blitt investert i melkebil som kan levere melk til større kunder, og det planlegges produksjon av flere ulike melkeprodukter.

– Nå kan jeg være min egen sjef og utvikle min egen arbeidsplass, sier hun fornøyd.

En betydelig kulturaktør

De siste årene har Norges Bygdekvinnelag styrka seg som kulturorganisasjon. Vi formidler at mattradisjoner er en viktig del av den immaterielle kulturarven, og vi knytter kontakter til andre frivillige organisasjoner i kulturfeltet.

TEKST: INGRID LAMARK

Norges Bygdekvinnelag er akkreditert av UNESCO som rådgivende organisasjon innen immateriell kulturarv.

MEDELSKAP I KULTURVERNFORBUNDET

Kulturvernforbundet er en paraplyorganisasjon for 24 frivillige organisasjoner som jobber med historie, kulturarv og kulturvern. Styret i Norges Bygdekvinnelag vedtok i desember 2018 å søke opptak som assosiert medlem i Kulturvernforbundet, og Kulturvernforbundet ønsket Norges Bygdekvinnelag velkommen fra januar 2019.

I Kulturvernforbundet finner vi organisasjoner som Norges Husflidslag, Forbundet Kysten, Folkedraktforum og Norges Folkeminnelag. Fellestrekket er arbeidet med å ta vare på ulike deler av kulturarven vår, enten det er fysiske kulturminner som bygninger, båter og folkedrakter, eller håndbåren kunnskap om husflid, båtbygging, mattradisjoner og muntlige tradisjoner. Som assosiert medlem i Kulturvernforbundet blir Norges Bygde-

kvinnelag deltaker i et nettverk av mange andre organisasjoner som engasjerer seg for kulturarv og kulturvern.

Kulturvernforbundet står for å koordinere Kulturminnedagene, som kalles «Norges største historie- og kulturarvsfestival». Under Kulturminnedagene i september hvert år, kan lag og foreninger knytte sine arrangementer til ei felles overbygging som synliggjør alt det gode arbeidet som gjøres i det frivillige kulturvernet. En del bygdekvinnelag har allerede blitt med på festen og vært med på arrangementer under Kulturminnedagene. For eksempel arrangerte Omvikdalen Bygdekvinnelag i september 2019 Kulturminnedagen – kulturarv i framtida, sammen med Kvinnherad kommune, og bød på foredrag og framvisning av både husflid- og mattradisjoner.

Konferansen Levende tradisjon! ble arrangert av Forbundet Kysten, Norges Bygdekvinnelag og Norges Husflidslag, her representert av Asgeir Svendsen, Ellen Krageberg og Barbro Storlien.

Konferansen Levende tradisjon!

18. oktober 2019 arrangerte Norges Bygdekvinnelag konferansen Levende tradisjon! sammen med Norges Husflidslag og Forbundet Kysten. Mer enn 100 deltakere var samla på Sentralen i Oslo for å få høre om hvordan bygdekvinnelag, husflidslag og kystlag jobber med sin kulturarv i lokalmiljøene.

Monika Frisvold Vågan fra Møre og Romsdal Bygdekvinnelag holdt innlegg om hvordan de i fylket har jobba for å synliggjøre matkulturen, og Rashida Mannan Haji, Anne Johanne Berge og Ellen Marie Nordbø fra Nissedal Bygdekvinnelag fortalte om hvordan de har jobba med inkludering gjennom å utveksle mattradisjoner. Kystlagene og husflidslagene stilte med innlegg fra Kystlaget Arctandria, Akerselva Trebåtforening, skautfellingsprosjektet ved Hardanger Folkemuseum og husflidslagene satsing på bærekraft i prosjektet Holdbart. I tillegg ble rammevilkårene for det frivillige kulturvernet belyst gjennom innlegg fra Kulturvernforbundet, Sparebankstiftelsen og fra politisk hold.

Foto: Helle Cecilie Berger

Møtte bygdekvinner fra hele verden

TEKST: GRETHE BRUNDTLAND

På verdenskonferansen til Associated Country Women of the World (ACWW) i Melbourne møttes 700 engasjerte bygdekvinner fra hele verden.

Associated Country Women of the World (ACWW) er verdens største internasjonale kvinneorganisasjon. 430 medlemsorganisasjoner representerer ni millioner enkeltmedlemmer fra rundt 80 land. ACWW sin verdenskonferanse avholdes hvert tredje år.

- Det var stor bredde i forslagene til resolusjoner på konferansen, med temaer som spant fra ernæring og helse til klima, plast og søppel. Diskusjonene var interessante - noen av dem var gjenkjennelige fra her hjemme, mens andre avdekket store forskjeller i levekår i ulike deler av verden, forteller Grethe Brundtland, som var en av 13 deltakere fra Norges Bygdekvinne­lag. Hun er med i Omvikdalen Bygdekvinne­lag og sitter i sentralstyret til Norges Bygdekvinne­lag.

Forskjellene kom tydelig frem i debatten om ernæring. I vår del av verden anses ernæring som et virkemiddel for å unngå fedme og livsstilssykdommer, mens i mange andre land handler det om å få nok mat og unngå sult. Norges Kvinne- og familieforbund hadde sendt inn resolusjonsforslag vedrørende vold i hjemmet, som utløste en del diskusjon. Forslaget til resolusjon ble likevel enstemmig vedtatt.

- Å få delta på denne konferansen gir glede, inspirasjon og ettertanke. Foredragene og resolusjonsforslagene på kongressen var en sterk påminnelse om forskjellene i kvinners levekår rundt omkring i verden, og om hvor viktig kvinnepolitisk innsats og solidaritet er, sier Grethe.

Andre saker som ble diskutert under konferansen, var ACWWs arbeid i FN og hvordan man skal jobbe for å sikre kvinners rettigheter på landsbygda. Det må gjøres tiltak for å avskaffe diskriminering av kvinner på landsbygda, og kvinner må få delta i og dra nytte av tiltak for distriktsutvikling på lik linje som menn.

*Grethe Brundtland
fra Omvikdalen
Bygdekvinne­lag
deltok på verdens-
konferansen til
ACWW som en av
13 representanter
fra Norges Bygde-
kvinne­lag.*

FAKTA

Associated Country Women of the World (ACWW) er verdens største internasjonale kvinneorganisasjon. 430 medlemsorganisasjoner representerer ni millioner enkeltmedlemmer fra rundt 80 land. Arbeidet til ACWW finansieres med medlemskontingent, vennemynt (pennies for friendship), gaver og individuelle givere.

Organisasjonen har som mål å:

- Motvirke fattigdom og å fremme helsebevarende tiltak
- Heve levestandarden for landsbykvinner og deres familier gjennom utdanning, opplæring og nærmiljøprogrammer
- Gi praktisk støtte til medlemmene og hjelpe dem til å starte opp egne foretak som gir dem inntekt
- Støtte utdanningsmuligheter for kvinner og jenter, og kjempe for avskaffelse av vold mot kvinner
- Gi kvinner på landsbygda en internasjonal stemme gjennom FN-organer.

KRONIKK:

Den store godværsplanen

«Nasjonal og internasjonal matsikkerhet er begge viktige. Dessverre ser det ut til at ingen av dem blir prioritert av denne regjeringen», skrev Ellen Krageberg i en kronikk i Klassekampen 15. oktober i forbindelse med statsbudsjettet 2020.

Kronikken var et svar til KrF sin landbrukspolitiske talsperson Steinar Reiten, som i Nationen hadde forsvart regjeringens avblåsing av beredskapslagring for korn med at det er mer kostnads-effektivt å hjelpe fattige bønder enn å tenke på kriseberedskap her i Norge.

«Det er foruroligende at regjeringen viser liten bekymring for utfordringene verden står overfor. Det er all grunn til å forvente mer ustabile avlinger i årene som kommer. Det er også en ansvarsfraskrivelse å gå ut ifra at andre land skal redde oss når det kniper», skrev Ellen Krageberg, som understreket at Norge må ta ansvar for å hjelpe fattige land, samtidig som vi også sikrer nasjonal beredskap.

Beredskapslager for korn var også Norges Bygdekvinne-lags hovedtema under statsbudsjett-høringen i Stortingets næringskomité.

- Alle land har et moralsk ansvar for å bidra til den globale matsikkerheten. Det betyr at alle nasjoner må produsere mest mulig av sin egen mat, sa Cesilie Aurbakken, generalsekretær i Norges Bygdekvinne-lag, under høringen.

STATSBUDSJETT:

Mer bærekraftige matsystemer

Norges Bygdekvinne-lag deltok i høring om statsbudsjettet i Stortingets Utenriks- og forsvarskomité.

- Regjeringens ferske handlingsplan for bærekraftige matsystemer viser at Norge har ambisjoner om å bidra til at FNs bærekraftsmål nås. Vi i bygdekvinne-laget mener planen er god, men ambisjonene i planen følges ikke opp med nok penger i statsbudsjettet, forklarte Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinne-lag, under høringen.

I forbindelse med FNs internasjonale bygdekvinne-dag 15. oktober ble det sendt inn 16 leserbrev til lokal- og regionsaviser fra våre lokallag over hele landet der de oppfordret regjeringen til å synliggjøre sin satsing på kvinners rolle i jordbruket med å bevilge økte midler over statsbudsjettet. - Bare slik kan vi ta verdens bygdekvinne og deres kamp for likestilling og matsikkerhet på alvor, var budskapet.

”

Handlingsplanen for bærekraftige matsystemer er god, men det må følge med mer penger.

Tradisjonsmatskolen

FAKTA

- 163 deltagende lokallag
- 416 tradisjonsmatkurs
- 1902 kurstimer
- 5675 kursdeltakere (1697 deltakere under 25 år og 3978 deltakere over 25 år).
- 11 420 dugnadstimer

Prosjektet Tradisjonsmatskolen er støtta av Sparebankstiftelsen DNB. Takk for tilliten!

Prosjektet Tradisjonsmatskolen har i 2018 og 2019 formidlet kunnskap om mattradisjoner gjennom arbeid lokalt, regionalt og sentralt i Norges Bygdekvinnelag. Med 163 deltagende lag og hele 416 gjennomførte kurs, er det trygt å si at prosjektet har vært en enorm suksess.

TEKST: INGRID LAMARK OG MARI GJENGEDAL

Gjennom prosjektet har lokallagene i Norges Bygdekvinnelag arrangert gode tradisjonsmatkurs som har utløst stor aktivitet og nådd ut til et stort antall deltagere. Prosjektet har vært støttet av Sparebankstiftelsen DNB med en tildeling på 3 millioner kroner. Bygdekvinneene selv har bidratt med en egeninnsats på 11 420 dugnadstimer, til en verdi av om lag 4 millioner kroner.

Hovedmålet for prosjektet har vært å øke kunnskapen om norsk tradisjonsmat og lokale råvarer gjennom praktiske matkurs. Prosjektet har bidratt til å bevisstgjøre medlemmene og

Siss Ågedal fra Marnadal Bygdekvinnelag

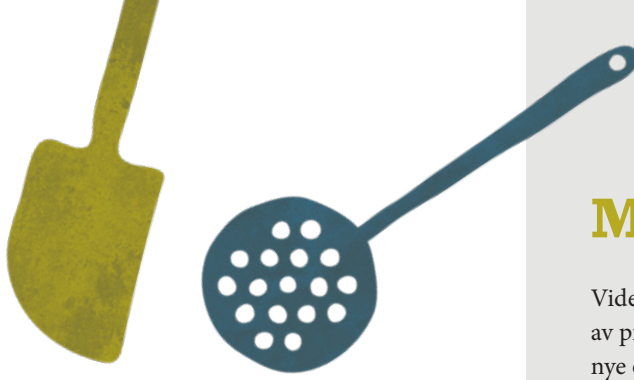

Brandbu Bygdekvinnelag arrangerte kurset "Tradisjonsmat for unge ganer"

Bakekurs i Åfjorddalen Bygdekvinnelag

skape stolthet rundt egen kunnskap og kultur. Det har også utløst mye synlighet i form av medieomtale og vekst i digitale kanaler. Dette gjør at bygdekvinneenes kunnskap blir verdsatt, at aktivitetene blir gjort kjent og at mattradisjonene formidles videre til nye generasjoner og målgrupper.

- Mange av tradisjonsmatkursene lokallagene har gjennomført henger sammen med overordna temaer, som matsvinn, barn og unges matvaner, beredskap og inkludering i fellesskapet. Bygdekvinnelagene gjør store, komplekse temaer til konkret handling når de knytter dem sammen med den tradisjonelle matkunnskapen, sier prosjektleder Ingrid Lamark. Hun er tydelig fornøyd med lokallagenes innsats, og forteller at mange lag gjennom prosjektet har fått inspirasjon og nytt insentiv til å arrangere tradisjonsmatkurs.
- Sluttrapporten etter prosjektet viser at Tradisjonsmatskolen har vært et solid og gjennomtenkt prosjekt med en tydelig felles overbygging som har nådd ut til en bred målgruppe. Det har styrket organisasjonen og vist at Norges Bygdekvinnelag spiller en viktig rolle som tradisjonsmatekspert og formidlere av matkultur og immateriell kulturarv.
- Det erfaringene tydelig viser, er at pengestøtte til bygdekvinnelagene utløser ekstra stor innsats og mye aktivitet, og at lokallagene får hver krone til å rekke langt, sier Lamark.

Prosjektet Tradisjonsmatskolen har vært en paraply med flere ulike tiltak, som alle har satt søkelys på bygdekvinneenes kunnskap om mattradisjoner. Ved å gjennomføre en rekke lokale tradisjonsmatkurs, lage veiledningsbok og kurs for instruktører, produsere film og arrangere konferanse, har Norges Bygdekvinnelag løftet bygdekvinneenes matkunnskap og satt matkultur på dagsorden.

TRADISJONSMATSKOLEN VIDEREFØRES

Dette har bare vært starten på Norges Bygdekvinnelag sin visjon om å gjøre norske mattradisjoner til folkeei. Sparebankstiftelsen DNB viderefører støtten til arbeidet vårt de tre kommende årene. Prosjektet Tradisjonsmatskolen: Bærekraftig matkunnskap vil ha barn og unge i alderen 6 til 16 år som målgruppe.

Mattradisjoner på nett

Videreutvikling av norsktradisjonsmat.no har vært en viktig del av prosjektet Tradisjonsmatskolen. Det er blitt samlet inn mange nye oppskrifter og produsert nye filmer. Nytt på nettsiden er kurskalenderen, som synliggjør tradisjonsmatkurs i lokallagene. Rekkevidden for nettsidene og de sosiale mediene som hører med, øker jevnt og trutt, og disse plattformene har blitt viktige kanaler for å vise det omfattende arbeidet som gjøres av bygdekvinneene rundt om i landet for å formidle kunnskap om tradisjonsmat. I 2019 har antallet nettsidebesøk økt fra 481 000 til 632 000, det vil si om lag 50 000 besøkende hver måned. Over 4 000 personer følger @tradisjonsmat på Instagram, og Facebook-sida Norsk Tradisjonsmat hadde 7 700 liker-klikk ved årsslutt.

STUDIEFORBUNDET KULTUR OG TRADISJON

I 2019 skiftet Norges Bygdekvinnelag studieforbund, og er nå medlem i Studieforbundet Kultur og Tradisjon.

Studieforbundet Kultur og Tradisjon gir tilskudd til frivillige organisasjoner som driver opplæring i mange former for folkelig kultur. Studieforbundet forvalter et statstilskudd til opplæring i frivillige organisasjoner. Mange av aktivitetene lokallagene i Norges Bygdekvinnelag arrangerer, kan kvalifisere til tilskudd fra studieforbundet, noe som kan være et godt tilskudd til lokallagskassa. Som medlemsorganisasjon i studieforbundet har det også

betydning for Norges Bygdekvinnelag at lokallagene bruker ordningene aktivt.

Lokallag kan søke om støtte dersom aktivitetene eller kurset oppfyller kravene i Voksenopplæringsloven. De ansatte i Studieforbundet Kultur og Tradisjon sitter klare til å veilede gjennom søkeprosessen, og kan nås på post@kulturogtradisjon.no eller telefon 61 21 77 50. Se også nettsida www.kulturogtradisjon.no for mer informasjon.

Fra nettverksbygging til kompetanseheving

2019 var et fantastisk år for Norges Bygdekvinne-lags inkluderingsarbeid. Midler fra Sparebankstiftelsen og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ga oss muligheten til å utvikle og utvide vår innsats for inkludering av minoritetskvinner på bygda.

TEKST: SOSAN ASGARI MOLLESTAD

Sand Bygdekvinne-lag har arrangert kurs for minoritetskvinner om det norske demokratiske systemet.

TRINN II: ET STEG VIDERE

Norges Bygdekvinne-lag mener at inkludering bare kan oppnås gjennom systematisk og langsiktig arbeid basert på kunnskapsbygging og praktisk erfaring. Med dette som utgangspunkt søkte vi i 2019 støtte fra Sparebankstiftelsen til å gjennomføre prosjektet «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse». Dette prosjektet er trinn II i vårt inkluderingsarbeid.

Mens det første prosjektet «KvinnerUT – Der kvinner møtes» gjennom 2017 og 2018 bygget sosiale nettverk og skapte tilhørighet, har «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse» hatt som hovedmål styrke mulighetene til minoritetskvinner for sysselsetting og inkludering i arbeidslivet gjennom kompetansegivende aktiviteter.

Kompetansen og kunnskapen våre lokallag har om norsk kulturarv, demokrati og selvbestemmelse, likestilling og likeverd, er en ressurs som vi ønsker at våre nye landskvinner skal få tilgang til.

I løpet av året har 16 lokallag fått midler til å planlegge og iverksette kompetansegivende kurs rettet mot minoritetskvinner. Eksempler har vært matkurs, kurs i søm, strikkekurs, og kurs om demokrati og organisasjonsarbeid.

Det er lokallagenes egne ressurser, kunnskap og kompetanse som har vært utgangspunktet for hvilket kurs eller hvilke aktiviteter laget kunne tilby målgruppen. Arbeidet har skapt entusiasme og styrket kreativiteten blant lagene.

Samarbeid med andre lokale lag og foreninger, samt kommunen, har gitt gode resultater. Det har bidratt til enklere rekruttering og bedre gjennomføring av prosjektet lokalt.

VIDEREFØRING AV TRINN I

Norges Bygdekvinne-lag fikk i 2019 også støtte fra Integrerings- og

mangfoldsdirektoratet (IMDI) til å videreføre prosjektet «KvinnerUT – Der kvinner møtes». Her fikk ytterligere 22 lokallag støtte til å etablere sosiale møteplasser og gjennomføre felles aktiviteter med lav terskel for deltakelse.

Norges Bygdekvinnelag erfarer at inkluderingsarbeidet gjennom KvinnerUT er i ferd med å få fotfeste i organisasjonen, men at det fortsatt er viktig å motivere og engasjere lokallagene som ennå ikke har deltatt i prosjektet. For nye lokallag kan det være en nyttig erfaring å gjennomføre det første trinnet, «KvinnerUT – Der kvinner møtes», før man går over til neste trinn, «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse». Norges Bygdekvinnelag er innvilget nye midler fra Sparebankstiftelsen til videreføring av prosjektet «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse» i 2020 – 2021.

SYNLIGGJØRING AV VÅRT INKLUDERINGSARBEID

Norges Bygdekvinnelag har tilegnet seg god kunnskap og verdifulle erfaringer om inkludering gjennom prosjektene, noe mange frivillige organisasjoner og offentlige instanser har vært interessert i å høre om. Prosjektleder har presentert inkluderingsarbeidet til Norges Bygdekvinnelag ved flere anledninger:

- Kulturvernkonferansen 16. mars 2019
- Frivillig Møre og Romsdal 21. mars 2019
- Granby konferansen 10. april 2019
- «Kulturminner i kommunen – fra plan til handling» i regi av Riksantikvaren 17. september 2019
- Trondheim kommune – kulturavdelingen 19. september 2019
- Den Norske Turistforeningen 17. oktober 2019
- Erfaringskonferansen i regi av Norges museumsforbund 21. november 2019

FAKTA

KVINNERUT – MESTRING OG KOMPETANSE

MÅL

Bidra til å styrke minoritetskvinnens kompetanse, og gjennom dette bidra til inkludering, økt deltakelse i samfunnet og bedre muligheter for sysselsetting.

FOKUSOMRÅDER

- Skape møteplasser og læringsarenaer for minoritetskvinner
- Arrangere kurs og kompetansegivende aktiviteter
- Etablere samarbeid med kommunen og lokale organisasjoner, lag og foreninger.

På lag med landbruket

Vi hjelper norsk landbruk med å forebygge skader og er stolte over å samarbeide med **Norges Bygdekvinnelag**. Sammen kombinerer vi erfaring og ekspertise slik at du kan sikre deg, dine og alt som er ditt.

Har du spørsmål om forsikring?

Kontakt oss på telefon **915 03100**

Gjensidige

Storstilt

valgmobilisering

TEKST: MARI GJENGEDAL

Jordvern, skolemat og arbeidsplasser i distriktene var Norges Bygdekvinnelags kampsaker foran lokalvalget 2019. Vi hadde over 40 leserinnlegg på trykk om disse temaene.

I forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i september 2019, mobiliserte bygdekvinner i hele landet for de politiske sakene jordvern, skolemat og arbeidsplasser. Gjennom dette fikk vi synliggjort oss som en viktig politisk aktør som utgjør en forskjell i norske distrikter.

Bygdekvinnelag i hele landet jobbet hardt for å sette bygdekvinnes politiske saker på dagsorden i lokalvalget. Mange tok oppfordringen med å engasjere seg i det politiske ordsiftet. Norges Bygdekvinnelag hadde i forkant sendt ut en valgpakke med inspirasjon og grunnlagsmateriell til alle fylkes- og lokallag. I valgpakken var det med informasjon, aktivitetstips og forslag til leserinnlegg innenfor de tre temaene jordvern, skolemat og arbeidsplasser i distriktene.

I løpet av månedene fra mai til september dukket leserinnlegg fra forskjellige bygdekvinnelag opp rundt omkring i lokale, regionale og nasjonale aviser. Til sammen hadde vi over 40 leserinnlegg på trykk i forbindelse med valget. Her utfordret vi politikere til å svare på hvilke konkrete tiltak de går til valg på. Utfordringene gikk ikke upåaktet hen.

SKOLEMAT

Skolemat, som var et av våre utvalgte fokusområder, endte opp med å bli en av de viktigste sakene i det norske mediebildet i løpet av sommeren. 17. juni hadde NRK en flott reportasje i Dagsrevyen om skolemat, hvor Nore og Uvdal Bygdekvinnelag var intervjuet. Denne posten oppnådde god spredning i sosiale medier og ble sett av 14 000 mennesker fra Bygdekvinnelagets Facebookside.

Bygdekvinnes sak ble raskt hjulpet av at Arbeiderpartiet hadde valgt dette som en av sine viktigste valgkampsaker, og dermed ofte var på pletten og ga positive svar på våre innlegg i avisene rundt omkring. Andre partier kastet seg etter hvert på og ga tilsvar. Skolematsaken ble også videre hjulpet av nye forskningsfunn som hadde vist hvordan forsøk med skolemat hadde vist seg positive for sosial utjevning. Disse forskningsfunnene ble betimelig nok ble kringkastet i slutten av juli, og

bidro til enda større engasjement i hele landet.

Spesielt het var debatten om skolemat i avisene Drammens Tidende, Oppland Arbeiderblad og Gudbrandsdølen Dagingen, hvor flere ulike partier fortsatte å diskutere og komme med sine meninger i debattene initiert av Bygdekvinnelaget. I Gudbrandsdølen Dagingen fikk Oppland Bygdekvinnelag hederlig omtale på lederplass den 29. juli for initiativet, og det ble påpekt at det i den videregående skolen allerede så ut til å bli en seier for skolematen i fylket. "Vi håper Oppland Bygdekvinnelag holder saken bokstavelig talt varm etter valget. Det er da de mange beslutningene skal fattes lokalt", skrev redaktøren.

JORDVERN OG ARBEIDSPLASSE

En annen viktig sak gjennom sommeren har vært jordvernet. Bygdekvinnelagene i Gloppen, Voss, Sogn, Hillestad, Glemmen, Olsøy, Ronsøy og Sandnes, og fylkeslagene i Aust-Agder, Telemark, Akershus og Møre og Romsdal var blant lagene som hadde leserinnlegg på trykk om dette.

Mange lag tok utgangspunkt i de foreslåtte leserinnleggene og sakene i valgpakken. Men noen lag valgte også å formulere sine egne innlegg eller fokusere på egne saker. Møre og Romsdal sitt leserinnlegg om jordvern var egenformulert og var på trykk i flere aviser, deriblant Nationen. Her tok laget til orde for at bønder og jordvern er to sider av samme sak, at vi er avhengig av et aktivt landbruk og at vi trenger folk som ønsker å bli bønder

dersom vi skal kunne ta vare på matjorden.

Bakke Bygdekvinnelag, som har frustrert seg over manglende dekningsforhold for mobil og internett mange steder i kommunen sin, tok initiativ til en egen aksjon for bedre dekning gjennom sosiale medier. De lanserte en underskriftskampanje og ble omtalt i lokalavisen. Akershus Bygdekvinnelag ønsket å sette fokus på stemmeretten og hvor viktig det er at alle benytter seg av den. Samtidig fikk de sneket inn noen gode punkter om Bygdekvinnelagets fokussaker i innlegget sitt "Stemme for å bestemme", som de hadde på trykk i Eidsvoll Ullensaker blad og Indre Akershus blad.

Temaet arbeidsplasser fikk også synlighet, blant annet med et leserinnlegg fra nestleder i Norges Bygdekvinnelag Liv Grøtte som var på trykk i Adresseavisa 4. september

BYGDEKVINNELAGET SOM POLITISK AKTØR

Erfaringene fra arbeidet med valget er at Norges Bygdekvinnelag med sitt organisasjonsapparat er har stort potensial for å gjøre en forskjell og få oppmerksomhet om saker vi syns er viktige. Vi har troverdighet innenfor områdene vi snakker om, og mange politikere bryr seg om det vi har å si. Vi har mange politiske saker vi kan skape engasjement rundt, og siden vi er partipolitisk nøytrale, kan vi bygge allianser og samle oppslutning på tvers av partilinjer. Når vi er godt forberedt og arbeider sammen, får det store ringvirkninger!

Norges Bygdekvinnelag var synlig i sosiale medier med delebilder, bannere, og spredning av valgnyheter fra lokallagene gjennom hele sommeren.

Det store byggåret

TEKST: CESILIE AURBAKKEN

Det er et stort potensial for økt forbruk og produksjon av bygg til mat i Norge.

2019 har vært byggets år i Norges Bygdekvinnelag. Med informasjonsvirksomhet, politisk arbeid, forskning og en rekke aktiviteter sentralt og lokalt, har vi satt fokus på denne kornsorten gjennom hele året.

Bygg er kornet det produseres mest av i Norge, men kun én prosent av det går til menneske-mat. Det mener vi det ikke er noen grunn til. Bygg er bra for helsen vår, er godt egnet for norske forhold, og kan med fordel erstatte en del av importen av ris, quinoa, couscous og pasta.

Bygdekvinnelagets aksjon «Spis norsk bygg» i 2018 viste at det er stor interesse for norsk mat-bygg i befolkningen. Mange forbrukere ønsker å bruke mer bygg i maten. De ønsker også flere byggprodukter i butikken og mer informasjon om hvordan bygg kan brukes.

Jakter på matbygg i åkeren

Sommeren 2019 dyrket Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) et forsøksfelt med ti forskjellige bygg-sorter. Testfeltet ble dyrket på vegne av Norges Bygdekvinnelag, og formålet var å teste ut sortenes egenskaper for å finne ut hvilke som egner seg til matlaging. Forsøket ble gjennomført på NIBIOs forskningsstasjon Apelsvoll på Toten i Oppland. Kornåkerne ble delt opp i mindre felter med plakater foran hver rute, med navn på sorter og hvilke egenskaper de har. Med oss i prosjektet hadde vi NIBIOs erfarne og kunnskapsrike kornforsker Aina Lundon Russenes. Sortene som ble testet ut var Arild, Thermus, Heder, Brage, Tyra og Olive. Vi testet også nakenbyggsortene CDC Rattan, CDC Hilose, CDC Malina og Pihl. Disse nakenbyggsortene har høyere innhold av proteiner enn de vanlige byggsortene med skall, og har den morsomme egenskapen at kornene popper som popcorn om de varmes opp. Kanskje byggpopp blir vår nye favorittsnacks? Det vil vise seg i 2020, når de endelige resultatene av forsøkene vil bli gjort kjent.

Kornforsker Aina Lundon Russenes i NIBIO.
Foto: Helle Cecilie Berger

Forskningsprosjekt om bygg

Hvordan kan vi få gode og nye produkter av bygg ut i butikkene? Med prosjektet "Mer bruk av bygg på norske matbord" har Norges Bygdekvinnelag, Ruralis (Institutt for rural- og regionalforskning), Norske Felleskjøp og Opplysningskontoret for brød og korn i 2019 forsøkt å finne svaret på dette. I dette forprosjektet har aktørene i verdikjeden for bygg blitt utfordret til å finne svar på hva som skal til for å få folk til å spise mer av dette sunne og velsmakende kornet. Svaret ligger i samarbeid langs hele verdikjeden, fra bonde til forbruker.

UTFORDRER AKTØRENE

Vi er nå i gang med å kartlegge markedsmulighetene og hvordan aktørene i verdikjeden sammen kan bidra til økt innovasjon, produktutvikling og salg. I løpet av vinteren håper vi å få møllerne, butikkjedene og forbrukerne til å sette seg ned rundt samme bord og drøfte hva som må til av konkrete initiativ og utviklingsarbeid for å lykkes. Gjør vi denne jobben godt kan prosjektet være starten på en utvikling av mange spennende, nye produkter, der forbrukerne får mer kunnskap om de positive egenskapene til bygg og at langt mer enn én prosent av byggkornet.

Innspill om bygg til jordbruksforhandlingene

I forbindelse med jordbruksforhandlingene våren 2019, ga Norges Bygdekvinnelag innspill om at det må settes et politisk mål om å øke andelen norsk bygg til mat.

Et viktig argument i innspillet var at vi har et ansvar for å utnytte alt landbruksarealet vårt, noe vi best kan gjøre gjennom å benytte oss av sorter som egner seg godt i vårt klima og vår topografi. Vi har også forpliktet oss internasjonalt til å arbeide for bedre ernæring, økt matsikkerhet og bærekraftig landbruk gjennom FNs bærekraftsmål.

BRA FOR FOLKEHELSEN

God og trygg mat er bærebjelken for en god folkehelse. Byggets høye innhold av næringsstoffer har gitt livsviktig næring til folk gjennom generasjoner. Bygg er også mulig å dyrke i store deler av landet. - På tross av byggets gode egenskaper, er et godt utvalg av byggprodukter vanskelig å finne i butikk. Langreiste alternativer har tatt over det som kunne vært byggets plass på bordet til norske forbrukere.

Dette er det etter vår mening ikke noen grunn til, sa Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinnelag til representantskapet i Norges Bondelag.

På bakgrunn av våre erfaringer mener Norges Bygdekvinnelag at det er et potensial i markedet for økt forbruk og produksjon av bygg til mat. Norges Bygdekvinnelag foreslår at det i jordbrukets krav tas inn et punkt om at det innenfor rammene av midler til forskning og utvikling, prioriteres midler til gjennomføring av et slikt utviklingsarbeid.

KRONIKK

I forbindelse med jordbruksoppgjøret hadde Norges Bygdekvinnelag, Norske Felleskjøp og Opplysningskontoret for brød og korn en kronikk på trykk i Natioenen den 7. mai. Der skrev vi at Norge har et stort potensial for å mette flere

mennesker med egenprodusert korn, men at vi da må tenke nytt. «Tiden er nå inne for å satse spesielt på matbygg, og det bør staten støtte i årets jordbruksoppgjør», stod det i kronikken.

Vi tok videre til orde for at det må settes av midler til å finne løsninger for å styrke verdikjeden for bygg, og finne måter å utløse markedspotensialet som fins for matbygget.

«Nasjonalt synker kornarealet for hvert år, og importen av korn er nå rekordstor. Med tørken i 2018 ble det brått tydelig hvor sårbare og lite forberedt vi er når en krise står for dør», skrev vi, og argumenterte at vi i dag ikke har kapasiteten og beredskapen som skal til for å være godt nok rustet i dårlige år.

En satsing på bygg vil være positivt for både miljøet, forbrukerne, folkehelsen og distriktene", avsluttet vi.

Bygdekvinnelaget i media

Medieåret 2019 handlet om inkluderingskampanje før kvinnedagen og interessepolitisk arbeid i kommunevalget. Vi fremmet KvinnerUT, Tradisjonsmatskolen og Spis norsk bygg-kampanjen. Arbeidet vi har lagt ned i våre sosiale mediekanaler og nettsiden bygdekvinnelaget.no ga solid vekst i oppslutning og stort engasjement.

TEKST: HELLE CECILIE BERGER

Vi har i 2019 hatt 2.065 oppslag i lokale, regionale og riksdekkende medier. Det er en nedgang på 296 oppslag fra året før. Flest oppslag hadde vi i Vigga, lokalavisen for Lesja og Dovre, og i Nationen. Den totale medieaktiviteten ga en annonseverdi på i underkant av 40 millioner kroner, ifølge Retriever. Vi har hatt innslag i NRKs Dagsrevyen med Nore og Uvdal Bygdekvinnelag som har bidratt til at alle grunnskoleelever i Nore og Uvdal får et varmt skolemåltid i uka. NRK Hedmark Oppland intervjuet Ringsaker Bygdekvinnelag og deltagerne på inkluderingsprosjektet Bæta'n, som er en del av vår KvinnerUT-satsing. Hillestad Bygdekvinnelags Ingvild Stomsvik ga råd i VG om hvilke grønnsaker som kan dyrkes i vinduskarmen.

VERVING

Knekking av myter: Vi får mye god inspirasjon fra våre lokallag via bygdekvinnelaget.no. I januar lanserte Råde Bygdekvinnelag en vervekampanje der de ønsket å knekke myter om hvem bygdekvinner er. Vi ble inspirert og brukte samme budskap i verveukene. Plakatene som ble postet på Facebook og Instagram fikk stor spredning og mange gode tilbakemeldinger.

Ung30: I 2019 ble det gjennom året kjørt kampanjer på Facebook og Instagram for å invitere kvinner under 30 år til å bli medlem i organisasjonen vår. I den forbindelse tilbys halv medlemskon-

tingent. Tilbudet markedsføres med emneknaggen #ungbygdekvinnelaget.

Fjellvettregler for bygdekvinner: I påsken laget vi en humorfylt kampanje med våre egne fjellvettregler som «ha god plass i sekken, til å plukke opp ting som ikke hører hjemme i naturen».

Bli medlem i november – vinn ei takke: Vervekampanjen skapte stort engasjement i sosiale medier.

SPIS NORSK BYGG

Kampanjen «Spis norsk bygg» ble markedsført i flere versjoner på nettsiden og via sosiale medier. I forkant av jordbruksoppgjøret oppfordret vi forhandlingspartene til å satse på bygg. I september publiserte vi en film på sosiale medier der vi sammen med NIBIOS Aina Lundon Russenes fortalte om uttesting av byggsorter til mat. «Spis byggrynsgrot til jul» var kampanjen som avsluttet året. Sammen med Torpa Bygdekvinnelag oppfordret vi til å spise byggrynsgrot på julaften med oppskrifter, plakater og videoer på sosiale medier.

KVINNERUT

Nytt prosjekt med KvinnerUT ble markedsført gjennom våre sosiale mediekanaler. Nationen intervjuet prosjektleder Sosan Asgari Mollestad og generalsekretær Cesilie Aurbakken i nett og avis. Nationen skrev også artikler da landbruksminister Olaug Bollestad besøkte oss før kvinnedagen 8. mars og fra Bæta'n, Ringsaker Bygdekvinnelags

inkluderingsprosjekt. Inn mot kvinnedagen 8. mars lanserte vi en kampanje i sosiale medier der minoritetskvinner fortalte om deres drømmer om å ha en fast jobb eller egen bedrift. Film og plakater med minoritetskvinnene ble postet på sosiale medier. Kampanjen ble avsluttet med et intervju av landbruksminister Olaug Bollestad. Suheer Jallad fra Heddal Bygdekvinne­lag utfordret ministeren på hvordan regjeringen kan støtte kvinner med minoritetsbakgrunn. Bondebladet fulgte opp i en leder der budskapet var at det er mye å lære av KvinnerUT-prosjektet. Sand Bygdekvinne­lag arrangerte demokratiseringskurs i forkant av kommunevalget for minoritetskvinner. Vi laget film fra kurs og eksamensdagen der kursdeltagerne utfordret et kvinnelige politikerpanel med egne spørsmål.

BYGDEKVINNELAGET.NO

Den formidable veksten vi opplevde i sidevisninger og antall brukere i 2019, vil vi til en stor grad takke våre mange aktive lokal- og fylkeslag for. Vestfold og Oppland Bygdekvinne­lag gjennomførte vervekkampanjer, og lokallag som aktivt bruker nettsiden har hatt mange besøkende på sine nettsider. Vi gjennomførte også en «årets beste nettsak»-konkurranse. Vinneren ble Skatval Bygdekvinne­lag og artikkelen «Nye trender i skisporet - briochestrikk for smarte bygdekvin­ner».

BYGDEKVINNER

Det er gitt ut fire utgaver av vårt medlemsblad i 2019. Opplaget har vært på 12.500 eksemplarer. Hovedtema var feiring av prosjektet KvinnerUT – der kvinner møtes, bygdekvinne­laget i kommunevalg 2019, fruktgründere i Innvik og prosjektavslutning i tradisjonsmatskolen. Nytt av året er at vi har en gjensidig utveksling av artikler med Bygdeungdommen, medlemsbladet til Norges Bygdeungdomslag. Bygdekvin­ner har som mål å speile alle ledd i organisasjonen, formidle våre prosjekter og interessepolitiske saker. Erfaringene viser at vi når ut til mange og skaper mye entusiasme.

Dette bildet av Cesilie Aurbakken med bygdekvinne­lagets nye hedersutmerkelse, fikk størst rekkevidde og flest likes (186) i 2019.

STATISTIKK

FACEBOOK:

Bygdekvinne­lagets var en av tre finalister til prisen årets beste Facebookside under Social Media Days.

Bygdekvinne­laget.no

Sidevisninger i 2019: 423.280 (+27 prosent)

Brukere i 2019: 105.483 (+73 prosent)

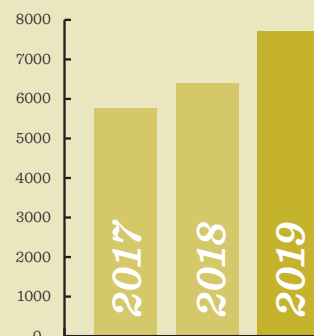
Over halvparten av de besøkende kommer fra organiske søk (61 prosent), mens henvisninger fra sosiale medier stod for 25 prosent.

Mest leste sak

Sivs søte saft av svarturbær

Rekkevidde: 15.521 sidevisninger

Facebook

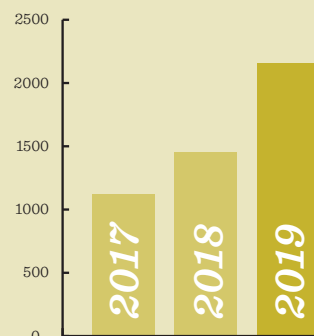

Antall følgere: 7.697 (1.311 nye i 2019)

Mest engasjerende sak

Bli medlem i november - vinn ei takke!

Instagram

Antall følgere: 2.157 (707 nye i 2019)

Mest engasjerende bilde

Cesilie Aurbakken med vår nye hedersutmerkelse

Vi støtter kvinner i *Guatemala*

Hva er det Norges Bygdekvinnelag med alle sine lokallag er med og støtter gjennom innsamling av penger til utviklingsarbeid i Guatemala? Det ønsket Cesilie Aurbakken og Grethe Brundtland å finne ut da de besøkte prosjektet sammen med Utviklingsfondet.

TEKST: CESILIE AURBAKKEN (FOTO) OG GRETHE BRUNDTLAND

Bilde på motsatt side: Doña Reyna viser viser stolt frem deler av avlingen. Klærne hun har på seg er mayakvinnenes tradisjonelle klesplagg som de selv vever og broderer.

En mandag morgen i september reiste generalsekretær Cesilie Aurbakken og Grethe Brundtland spente og forventningsfulle til Guatemala for å bli kjent med områdene Norges Bygdekvinnelag støtter. I San Marcos, hvor Utviklingsfondet jobber for å styrke mayakvinnens og småbrukeres kår sammen med den lokale organisasjonen AMMID, fikk de treffe mange inspirerende kvinner og høre hvordan utviklingsarbeidet som Norges Bygdekvinnelag bidrar til, har hjulpet dem i deres liv.

Utviklingsfondet har en visjon om langsiktig, lokal forankring i sitt utviklingsarbeid og samarbeider direkte med lokale partnerorganisasjoner som har solid lokalkunnskap og erfaring. AMMID er en av Utviklingsfondets lokale samarbeidspartnere i Guatemala, som jobber for å bedre mayabefolkningen og småbønderenes kår.

Som bygdekvinnelaget er AMMID bygget opp fra grasrota. Målet til organisasjonen er å bidra til at bøndene kan leve av gården sin og forbli i lokalsamfunnet. Mangel på inntekter tvinger mange bønder til å reise til bomulls- og kaffeplantasjer for å arbeide, der betalingen er lav og arbeidsforholdene elendige. Mange forsøker også å komme seg

over grensen til USA for å tjene penger.

I dag har AMMID rundt 1 500 medlemmer. Kvinner utgjør 80 prosent av medlemmene. I tillegg til å gi bøndene opplæring i lokal agronomi, gir de grønne kreditter til kvinner. Kredittene skal gi kvinnene mulighet til å gjøre lønnsomme og miljøvennlige investeringer i gården, for eksempel gjennom tiltak mot jorderosjon, som er en stor utfordring i San Marcos bratte skrenter. AMMID etablerer også frøbanker med gode lagringsforhold hvor bøndene kan lagre frøene sine. Det er bøndene selv som eier og drifter frøbankene. Frøbankene sikrer tilgangen på det lokale artsmangfoldet og at bøndene ikke trenger å gjøre seg avhengig av å kjøpe såfrø, gjødsel og plantevernmidler fra store internasjonale selskap.

42 år gamle Reyna Floridalma Tomás Ramírez var en av kvinnene Cesilie og Grethe møtte. Hun er mayakvinne, småbruker og medlem av AMMID. Reyna bor alene på gården, men får ofte besøk av

niesene sine fra nabogården. Hun dyrker mais, men også litt frukt og grønnsaker på sitt ett mål store jordstykke. Reyna forsørger seg selv og er nesten selvforsynt med maten hun produserer. Gjennom AMMID har hun fått viktig agronomisk opplæring.

– Jeg lærte mye om hvordan jeg kan drive gården på en mer effektiv og klimatilpasset måte. Jeg har lært å dyrke mer næringsrike planter, og jeg er begynt å spise sunnere mat. Ikke noe mere halvfabrikat her i gården, smiler hun.

Det er meningsfullt for Norges Bygdekvinnelag å støtte utviklingsarbeid som retter seg mot kvinner og bærekraftig landbruk, fordi dette er en svært effektiv form bistand. FNs organisasjon for mat og ernæring (FAO) har beregnet at dersom kvinner hadde fått de samme mulighetene i landbruket som menn, ville antallet som sulter i verden blitt redusert med 100-150 millioner. Dette var også fokuset for innspillet vi ga til Utenriks- og forsvarskomiteen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet og midlene Norge bruker på utviklingsarbeid. Norges Bygdekvinnelag mener at norsk utviklings- og bistandspolitikk bør bekjempe sult og fattigdom gjennom å rette mer av sin innsats mot kvinner, deres rettigheter, landbruk og sivilsamfunn.

Vi ser gjennom arbeidet i Guatemala at det nytter. En undersøkelse fra 83 husstander som er tilknyttet AMMID, viser at flere familier har nok mat gjennom hele året og at de kan unne seg tre måltider om dagen. Undersøkelsen viser også at inntekten fra jordbruk og annen lokal næring som for eksempel salg av egg, eller andre produkter som håndverk og smådyr, har økt. Dette bidrar til å styrke både den enkelte bonde og den lokale økonomien. Doña Reyna er bare en av mange kvinner og familier som har fått bedret sin livskvalitet gjennom det arbeidet som gjøres av AMMID. Takket være pengene som lokallagene i Norges Bygdekvinnelag samler inn, kan vi bidra til å utgjøre en forskjell for langt flere kvinner som henne.

202 527,-

...er summen som lokallagene samlet inn til Utviklingsfondets prosjekt i Guatemala i 2019. Tusen takk for den fabelaktige innsatsen!

Lokallag 2019

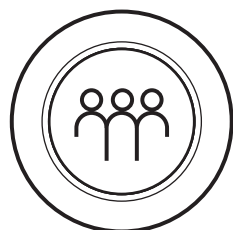

422
LOKALLAG

NYE/REETABLERTE LAG
OSLO BYGDEKVINNELAG

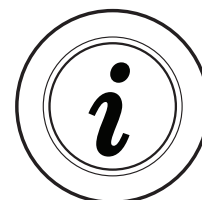
NEDLAGTE LAG
GRANVIN (HORDALAND)
GREIPSTAD (VEST-AGDER)
EINA (OPPLAND)
KILHUS (TROMS)

**ANTALL RAPPORTERTE
DELTAKERE PÅ
ÅPNE MØTER OG
ARRANGEMENTER:**

70 854

I 2019 har lokallagene i Norges Bygdekvinnelag vist et imponerende engasjement, både for nasjonale satsinger som Tradisjonsmatskolen og bygg-kampanjen, og egne lokale aktiviteter. Mange lag har jobbet for bedre synlighet både på nettsider, lokalaviser og sosiale medier, og verveinnsatsen har vært fantastisk!

**DE STØRSTE
LOKALLAGENE:**

1. OMVIKDALEN BYGDEKVINNELAG:

128

2. BJERKHEIM
BYGDEKVINNELAG:

118

3. VARHAUG
BYGDEKVINNELAG:

116

4. NÆRBØ
BYGDEKVINNELAG:

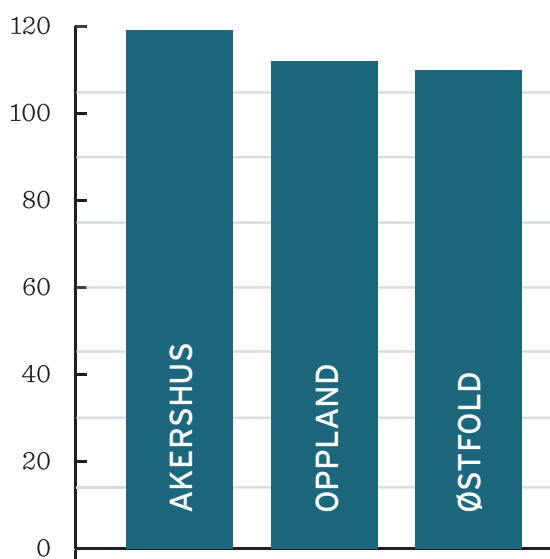
96

5. SANDE
BYGDEKVINNELAG:

81

3 Beste vervefylker

I DISSE FYLKENE ER DET BLITT VERVET
FLEST NYE MEDLEMMER I 2019

Mest leste lokallags- nettsaker fra 2019:

1. BØ BYGDEKVINNELAG (497 VISNINGER)
SLIK LAGER DU GLUTENFRIE POTETLOMPE
2. BJØRGUM BYGDEKVINNELAG (387 VISNINGER)
SLIPPARRANGEMENT AV BOKA "TRADISJONSMAT"
3. RUSTE BYGDEKVINNELAG (375 VISNINGER)
TRADISJONSRIKT JULEMØTE

Beste vervelag:

OMVIKDALEN BYGDEKVINNELAG (HORDALAND): **26**

LÅGEN BYGDEKVINNELAG (OPPLAND): **23**

VIK BYGDEKVINNELAG (SOGN OG FJORDANE): **20**

Årets lokallag: *Heddal Bygdekvinnelag*

Heddal Bygdekvinnelag kunne juble over å bli utropt til årets lokallag 2018. Utmerkelsen ble delt ut på inspirasjonsseminaret i Trondheim.

TEKST: HELLE CECILIE BERGER
FOTO: HEDDAL BYGDEKVINNELAG

– Det er takket være innsatsen fra våre medlemmer og alle i styret at vi har fått denne utmerkelsen, sier Vera Tinnes Solaas, leder i Heddal Bygdekvinnelag.

Solaas forteller at medlemmene er glade, og kanskje litt overrasket, over å motta prisen.

– Heddal Bygdekvinnelag er et attraktivt og utadvendt lag med mange engasjerte medlemmer, forteller hun.

Aktivitetene i Heddal Bygdekvinnelag har økt de seinere årene, noe som skyldes et aktivt lag og styre. De andre i laget peker på at de har en dyktig og driftig leder i Vera Tinnes Solaas som nå er inne i sitt syvende år som leder.

– Vi er viktige kulturbærere som tar tak i mange ulike oppgaver i lokalsamfunnet. Blant annet deltar vi og har et sterkt engasjement for minoritetskvinner i samarbeid med mangfolds- og læringscenteret «Huset vårt» og voksenopplæringen på Notodden, sier Solaas.

ÅPNE FOR ALLE

Heddal Bygdekvinnelag har 67 medlemmer og er organisert av et styre på sju medlemmer. Laget har flere arbeidsutvalg og komitéer for Åpen gård, tradisjonsmat, jubileum og turer. Hvert halvår setter laget opp en møteplan for de neste seks månedene. Hver måned holdes det et møte som er åpent for alle som ønsker å delta med aktuelle tema og gode.

– Det er alltid mange som kommer på de åpne møtene som holdes på ulike steder i bygda, forklarer Solaas.

Åpenhet og informasjonsspredning er viktig, og alle arrangementer annonseres både på Facebook og i lokalavisa «Telen», som de har et godt samarbeid med. For et par år siden kåret avisen og bygdekvinnelaget lokal matrett sammen. Avisas annonsering av bygdekvinnes mange aktiviteter har bidratt godt til lagets synlighet lokalt.

SAMARBEID GIR EN POSITIV STYRKE

Heddal Bygdekvinnelag har et godt samarbeid med mange av de andre lokale aktørene i bygda. Sammen med bondelaget arrangerer de åpen gård, turer med aktiviteter arrangeres sammen med barnas turlag, og de har felles arrangementer med Heddal bygdetun. Bunadskurs arrangerer de med Notodden husflidslag, og de har brobygger-samarbeid med Notodden kommune og voksenopplæringen. De har laget en ny fane til bygdas nye barneskole i samarbeid med skolens FAU, de arrangerer flere lesinger på Notodden bibliotek og har bingo på omsorgssenteret med Landsforeningen for hjerte- og lungesyke.

Nytt av 2019 er at laget har tatt initiativ til en felles grønnsaksaker hvor målgruppen er småbarnsfamilier. Her ønsker de å gi barn mulighet til å oppleve gleden av å dyrke sin egen mat.

Byggaktiviteter

i hele landet

158 lag melder om gjennomførte aktiviteter i forbindelse med byggåret 2019. Her kan du lese om noen av dem.

TEKST: MARI GJENGEDAL

Foredrag, besøk på barnehager og skoler, servering av byggretter på kafeer og restauranter, og stands utenfor butikker og kommunehus med utdeling av smaksprøver og informasjon, er blant aktivitetene som har blitt gjennomført.

Hærland Bygdekvinne­lag arrangerte foredrag hvor et av medlemmene fortalte om byggets helsemessige egenskaper og delte av nyere forskning. Medlemmene laget grove rundstykker, kake, pai og andre byggretter.

- *Senere på året hadde vi et møte med forfatter og mataktivist Thomas Horne. Han snakket om «kunsten å ikke kaste mat». Da serverte vi bygggrynssuppe på elgkraftbein som «hadde liggi en stund i fryseren» men ikke på noen måte burde kastes. Med høstens ferske grønnsaker og bygg-gryn smakte det fortreffelig, forteller leder Inger Homstvedt.*

I april inviterte Stord Bygdekvinne­lag til et møte om bygg med foredrag av Einar Risvik, seniorforsker fra Nofima. De hadde også sendt invitasjon til de omkringliggende lagene, og det kom deltakere fra både Omvikdalen, Bømlo og Fitjar. Risvik har etter hvert blitt en kjent og ettertraktet foredragsholder i bygdekvinne­lagskretser, og Stord var nok langt fra det eneste bygdekvinne­laget han besøkte i løpet av året. Gjестene på arrangementet fikk servert både byggmelsvafler, byggotto med epler, byggsalat, flatbrød og byggkrem med jordbærsaas.

- *Det ble lagt ned stor dugnadsinnsats med planlegging, matlaging, tilrettelegging og opprydding, men det var virkelig verd det. Vi fikk masse kunnskap og en god dose trivsel denne kvelden, sier Marit-Anne fra Stord.*

Hillestad Bygdekvinne­lag hadde bygg som tema på sitt marked i september. På standen viste de modent bygg før tresking og stadier av bygget fram til malt byggmel. Saftsuppen med byggryn som ble servert som smaksprøve, var veldig populær, og de hadde oppskriftshefte med byggprodukter til salgs.

I Ropeidhalvøya Bygdekvinne­lag arrangerte laget

en kveld med 5-retters middag. Alle rettene inneholdt selvsagt bygg. Nordre Land Bygdekvinne­lag serverte bygggrynssuppe på det lokale arrangementet «Elvelangs folkestien i fakkellys» i september, der to store kjeler forsvant fort.

Egdetveit Bygdekvinne­lag arrangerte byggkafé i grenda i februar, med mange forskjellige retter som betasuppe, vassgraut av byggmjøl, bygggrynssalat med mango og skinke, byggotto og ferske rundstykker med byggmjøl.

- *De fleste som kom ble overraska over hvor mye man kan bruke bygg til, sier Kjellrun Hommedal fra Egdetveit Bygdekvinne­lag fornøyd.*

Brandbu Bygdekvinne­lag stilte på den lokale oktoberfesten med smaksprøver på bygggrynsgrot med eple og vafler med eple, kanel og honning. De serverte også julebrød med bygg og semulegryn på julemarked på Hadeland i slutten av november. Dette falt i smak hos publikum.

- *Flere hundre var innom og ville smake julegrøt – vi serverte nesten 15 liter! Det var god gammeldags julestemning med pynt, duker og salg av håndarbeid, nisser og mer til, sier Inger Stensrud Haug, leder i Brandbu Bygdekvinne­lag.*

VERDENS *kuleste* DAG

Bjørgum Bygdekvinnelag fra Voss lagde og serverte ferskost, smør og prim da Sparebankstiftelsen DNB inviterte til «Verdens kuleste dag» i Oslo 31. august. Det ga små og store nyoppdaget matkjærlighet.

TEKST OG FOTO: HELLE CECILIE BERGER

– Ei som aldri hadde likt smør før, mente vårt smør smakte kjempegodt, sier Liv Spilde, som er leder i laget.

Hun og 11 andre bygdekvinner fra Bjørgum i Voss laget og serverte smaksprøver av prim, ferskost og smør til de 25.000 besøkende på Akershus festning, i hjertet av Oslo. På Verdens kuleste dag ønsket Sparebankstiftelsen å vise fram mange av de spennende aktivitetene de har gitt støtte til, deriblant «Tradisjonsmatskolen». Det ble en fin anledning til å vise at melka er en stor ressurs med mange velsmakende muligheter.

– Det gikk over hundre liter melk denne dagen og vi delte ut minst 700 smaksprøver av ferskost, og like mye av smøret og primen, smiler Liv Spilde.

Liv har også en annen god grunn til å smile. Bjørgum Bygdekvinnelag er virkelig i vinden for tiden, og de siste årene har laget gått fra 30 til 70 medlemmer. Alderen spenner fra 30 til 94. De aktive bygdekvinne fra Bjørgum utmerker seg spesielt med sin kompetanse på tradisjonsmat. Dette kom godt med på Verdens kuleste dag.

– Alle syns det var stas, spesielt det å få sveive på smørkinna. Mange ble overrasket over at det var ost de fikk i koppen, for det så ut som is. Vi fikk tilbakemelding om at primen vår var knallgod, forteller Liv fornøyd.

Prosjektleder Ingrid Lamark hadde planlagt stand og produkter i lengre tid for å sikre at tilbudet på standen fungerte med det store trykket av besøkende. To kalver som bare var to uker gamle ble lånt inn fra Kongsgården fra Bygdø og var svært populære hos barna.

Vind i seilene for Vik Bygdekvinnelag

Mot slutten av 2019 opplevde Vik Bygdekvinnelag i Sogn en aldri så liten revolusjon. Etter flere år med lav aktivitet, tredoblet plutselig medlemstallet seg - i løpet av en måned.

TEKST: MARI GJENGEDAL
FOTO: ANDREAS WINTER

Turid Haga Vange har bidratt til å blåse nytt liv i Vik Bygdekvinnelag i 2019

Kvinnen som har en stor del av æren for dette, er den 33 år gamle melkebonden Turid Haga Vange.

- Det begynte med at jeg skulle gifte meg. Bygdekvinnelaget eier en brudekrone og en bunad som damer i bygda kan låne til slike anledninger, og det var sånn jeg kom i kontakt med dem, forteller Turid.

Turid husket bygdekvinnelaget fra barndommen, hvor de de ofte lagde mat til sauesjå og kyrautstilling i bygda. Men de siste årene hadde de ikke vært så synlig. - Av dem jeg var i kontakt med, skjønte jeg at de ikke hadde noen særlig aktivitet. Det var vanskelig å rekruttere nye medlemmer, og laget slet med både oppslutning og økonomi, sier Turid.

Da våknet det et gryende engasjement hos Turid. Var det ikke liv laga for et bygdekvinnelag i bygda?

MER ENN BETASUPPE OG BASAR

Turid inviterte venner og kjente til en

Facebook-gruppe, hvor hun fortalte at det tradisjonsrike Bygdekvinnelaget i Vik holdt på å gå ned for telling og risikerte nedleggelse om ikke damene i bygda gjorde noe. «Idag sit Bygdekvinnelaget på mykje kunnskap som dei kan formidla vidare til oss yngre damene i bygdi. Eg har lyst å få til ei flott gruppe nye medlemmar som kan utvikla Bygdekvinnelaget til versjon 2020, samstundes som me sjølv sagt tek vare på dei eksisterande flotte medlemmane.», skrev Turid. Hun understreket at «Bygdekvinnelaget er meir enn betasuppe og basar».

Responen uteble ikke, og Turid inviterte til oppstartskveld for nye medlemmer hjemme hos seg selv. Det resulterte i 20 nye innmeldinger, og aktiviteten i laget skjøt fart.

- I desember inviterte vi gamle og nye medlemmer til julebakstkveld. Alle hadde med seg hver sin deig, og så bakte vi alt ut så alle fikk med seg litt av hver sort hjem. Det var kjempemoro, sier Turid.

MANGE PLANER FRAMOVER

For 2020 er det planlagt takkebakstkurs, kurs i beskjæring av frukttrær, bunadskveld, kjøkkenhagekurs og sosiale hyggekvelder. Det skal være medlemskveld en fast dag hver måned, og ansvaret for kveldene er fordelt mellom medlemmene.

- Det er viktig å fordele oppgavene godt, og folk må få bidra med det som engasjerer dem mest, sier Turid. Hun er opptatt av at det ikke skal føles som en byrde å ta på seg ansvar.

- Om alle bidrar litt, blir det enkelt og lystbetont for alle å ta på seg oppgaver i laget.

Det er også planlagt å jobbe mer med synlighet. Fram til nå har laget nemlig hverken hatt egen nettside eller Facebook-side.

- Jeg tror potensialet for enda flere medlemmer er veldig stort. Men det er viktig å være synlig, hvis ikke vet jo ikke folk at vi fins, smiler Turid.

MINISTER-BESØK

Norges Bygdekvinnelag inviterte Landbruks- og matminister Olaug Bollestad til kvinnedagen i 2019 for å sette søkelys på inkludering av kvinner med minoritetsbakgrunn i bygde-Norge.

Ringsaker Bygdekvinnelag presenterte sitt inkluderingsarbeid knyttet til «Bæta'n» og kvinnenettverk i åkeren, og statsråden fikk muligheten til å snakke med tre prosjektdeltagere fra Ringsaker. Ringsaker Bygdekvinnelag benyttet samtidig anledningen til å invitere statsråden til å besøke «Bæta'n», noe statsråden tok på alvor.

Den 6. juni tok et stolt Ringsaker Bygdekvinnelag og spente grønnsaksdyrkere fra 11 ulike nasjoner imot ministeren. Da hadde de luket, pyntet og gjort klart til det storfine besøket. Det ble en svært hyggelig dag, og statsråden ble virkelig imponert over arbeidet til lokallaget og entusiasmen til prosjektdeltagere.

Inviterte alle kvinnene i bygda

Mange meldte seg på da Brekkom Bygdekvinnelag i Oppland inviterte til sin versjon av damenes aften. Yngre og eldre ønsket å være med på en hyggelig kveld med ost, kjeks, vin og quiz, og allsang, utlodning og kaffe. Laget benyttet anledningen til å fortelle om bygdekvinnelaget som organisasjon og hva laget er

opptatt av: mat og mattradisjoner, ren norsk mat og god folkehelse er noe av det Brekkom Bygdekvinnelag er engasjert i. De fortalte videre om hvordan bygdekvinnelaget hjelper og støtter hverandre i det nære og over landegrensene. Bygdekvinne kunne også vise sitt bidrag i oppskriftsbasen norsktradisjonsmat.no.

– Årets tema som er bygg, den kornsorten det dyrkes mest av i landet, vil vi også prøve å få til noe konstruktivt på, forteller Aase Mork Borgedal i Brekkom Bygdekvinnelag.

Laget kunne konstatere at damenes aften var akkurat som en hyggelig møteplass skal være, med smil, latter og prat.

Vårt første snekkerkurs

- Jeg vil lære å snekre, sa Unni i Asker Bygdekvinne­lag. Hun var lei av bare å være håndlanger.

TEKST: BENTE STAFF BOSTRØM

Ti fikk plass på kurset, flere måtte stå på venteliste.

Det viste seg at flere kvinner i laget og i bekjentskapskretsen kunne tenke seg å bli litt snekkerkyndige. Unni skaffet lærer, et sted å være, sørget for tegninger til de produktene de snekterglade kvinnene ønsket å lage og kjøpte materialene som skulle til. Tilbudet ble annonsert på Facebook, til slekt, venner og bekjente og på hjemmesiden til Asker Bygdekvinne­lag. Ti personer fikk plass på kurset, så noen ble stående på venteliste. Lærer på kurset var tidligere kunst- og håndverkslærer Thor Martinsen. Han var godt kjent på skolen som ble brukt som lokale og det var en stor fordel. Kurset skulle gå over fire kvelder, men det ble nødvendig med en ekstra kveld for å bli ferdig.

Frivilleprisen i Hornindal

På Kulturdagane i Hornindal fekk laget vårt seg ei gledeleg overras­king. Vi fekk tildelt frivilleprisen i Hornindal. Gleda var stor. Etter ein fantastisk tradisjonsfrukost der vi hadde 400 besøkande og der heile laget stilte opp, vart dette ein drømmedag. Vi serverte røm­mekolje, heimelaga prim, røykt fisk frå hornindalsvatnet, fiskemousse, byggbakst, anna bakst, heimelaga leverpostei, salatar av alle slag, ja alt eit bord med tradisjonsmat skal innehalde. Hornindal Bygdekvinne­lag.

Foto: Jon Marius Nilsson

Ja takk til gammel kunnskap!

Leder i avisa Viggja hyller Oppland Bygdekvinne­lag og fylkesleder Marit Tordhols initiativ til å gjeninnføre «husmorskunnskap» om kosthold, økonomi, planlegging, hygiene og sykdomslære. I følge lederen lever vi i en tid der vi ønsker å bli mer bærekraftige og ønsker å ta mer samfunnsansvar, likevel har vi en tendens til å kjøpe oss kunnskapsløse. Jo mer vi kan selv, jo sterkere blir samfunnet. La oss ta vare på flere generasjoner med kunnskap.

Fra jord til bord

Ungdommene i niende trinn på Gran ungdomsskole fikk hjelp til å stelle i stand et riktig festmåltid da de hadde besøk av Østre Gran Bygdekvinne­lag og lokale bønder. Matlagingen og det påfølgende måltidet i gymsalen var en del av prosjektet «Fra jord til bord» som elevene har arbeidet med over to fagdager denne høsten. Representanter fra bygdekvinne­laget bidro med kunnskap og lokale råvarer. - Elevene har vært så ivrige og flinke, så dette er utrolig moro. Dette er midt i blinken for det vi står for, nemlig å lære bort lokale mattradisjoner, fortalte Anne Marie Hvattum, leder i Østre Gran Bygdekvinne­lag, til gran.kommune.no.

Det viktige

MELLOMLEDDET

Fylkeslagene har en sentral funksjon i organisasjonen vår. De bidrar til å gjøre avstanden mellom sentralledet og lokallagene mindre, sier Monica Frisvold Vågan, fylkesleder i Møre og Romsdal Bygdekvinnelag.

TEKST: MARI GJENGEDAL
FOTO: MØRE OG ROMSDAL
BYGDEKVINNELAG

Monica Frisvold Vågan snakker engasjert om den viktige funksjonen fylkeslagene har i organisasjonsapparatet til Norges Bygdekvinnelag. Hun er inne i sitt tredje år som leder for Møre og Romsdal Bygdekvinnelag.

-Fylkeslagene kan følge opp og ha kontakt med lokallagene på en helt annen måte enn det sentralledet har mulighet til. Den tiden jeg har sittet i styret, har vi hatt stort fokus på samhold i fylket. Et at de viktigste målene våre har vært at lokallagene virkelig skal kjenne at vi er der for dem, forteller Monica.

De 33 lokallagene i fylket er blitt fordelt mellom styremedlemmene i fylkeslaget, og alle har ansvar for å følge opp «sine» lag. Styremedlemmene ringer lokallagene jevnlig for å høre hvordan det går, og situasjonen i lagene blir diskutert på styre-

møtene. Dersom det trengs å iverksettes tiltak, er fylkesstyret på saken.

- Dersom det er noen lokallag som er i en vanskelig situasjon eller trenger litt ekstra oppfølging fra oss, er vi alltid klare for å dra på besøk og bidra med det de måtte ønske, sier Monica. Hun har sterk tro på verdien av personlig kontakt.

-Det er mye lettere for oss å avdekke behov når vi snakker med damene på telefon eller ansikt til ansikt, framfor å sende epost. Vi blir bedre kjent, og terskelen for å be om hjelp blir lavere. Det viktigste vi som fylkeslag kan gjøre, er å sørge for at lokallagene føler seg sett og hørt, sier hun.

DIALOG ER VIKTIG

Monica trekker fram den gode dialogen mellom organisasjonsleddene som en viktig suksessfaktor, og roser oppfølgingen hun som fylkesleder har fått fra sentralledet.

-Vår kontaktperson i sentralstyret er Grethe Brundtland, og hun har vært veldig god å holde kontakt med. Hun ringer i forkant av hvert sentralstyremøte for å spørre om det er saker vi i fylket har lyst til å ta opp. Hun kom også på besøk en gang vi hadde møte for å hjelpe et lokallag som var nedleggingstruet, sier Monica.

Denne oppfølgingen legger fylkeslaget vekt på å videreføre ned til grasrota. Når fylkeslaget er i stand til å ivareta lokallagene på en god måte, og samtidig viderefordre sakene de er opptatt, er arbeidsflyten og samarbeidet i hele organisasjonen godt.

- Vi har mange flotte lokallag av ulike størrelse, og vi er opptatt av å bygge nettverk på tvers. I fylket bruker vi både telefon, Facebook og nettsider som kommunikasjonskanaler. Vi sender også jevnlig ut eposter til lokallagene når vi har viktig informasjon som skal ut til alle.

HØY AKTIVITET

I 2019 har det vært mye aktivitet blant lokallagene i Møre og Romsdal. Spesielt stort engasjement har det vært rundt prosjektet Tradisjonsmatskolen, hvor de fleste lagene har deltatt. Monica trekker også fram et samarbeid bygdekvinnelagene i Rauma har hatt sammen med lokalavisen Åndalsnes avis. Her har Rauma-lagene delt på ansvaret for å sørge for innhold om tradisjonsmat en gang i måneden.

-Den viktigste motivasjonen for dette samarbeidet har vært å vise fram den gode jobben bygdekvinneene gjør for tradisjonsmaten. Men det har også vært veldig positivt med tanke på synlighet for lokallagene, sier Monica, som oppfordrer til liknende samarbeid med andre lokalaviser.

Det største prosjektet for fylkeslaget i 2019 var produksjonen av en adventskalender som alle

lokallag fikk tilbud om å selge. Her samlet fylkeslaget inn flotte gevinster fra mange lokale sponsorer, og trykket opp 2 000 kalendere. Resultatet ble nesten 150 000 kroner i fylkeslagskassen, og en pen slump med penger til flere av lokallagene.

- Dette er et eksempel på noe man kan gjøre for å styrke økonomien lokalt. Mange fylkeslag opplever å ha en utfordrende økonomi, spesielt når det er snakk om lange reiseavstander. Da kan et slikt prosjekt bidra til mer robusthet. Samtidig som det er noe hele fylket kan samles om, sier Monica.

VI TRENGER FYLKESLAGENE

Monica er overbevist om at gode fylkeslag er en forutsetning for at Norges Bygdekvinnelag skal fortsette å vokse.

-Fylkeslagene er tettere på der det skjer, de kan lettere fange opp lag som har utfordringer, og de kan bidra til organisasjonsbyggingen lokalt, sier hun.

Hun understreker at gode fylkeslag trenger god opplæring for å gjøre jobben sin. Det er også en forutsetning at organisasjonen har en sterk bevissthet om den viktige rollen fylkeslagene rundt omkring i landet har, sier hun.

- Det viktigste fylkene må gjøre, er å ha troen på arbeidet de gjør, og ikke gi opp! Jobben bygdekvinnelaget gjør ute i distriktene er så utrolig viktig. Den må vi alle verne om, avslutter hun.

”

Vi må jobbe for å styrke fylkeslagene. Hvis ikke risikerer vi å miste mange lokallag.

Nestleder Ingunn Talgø og leder Monika Frisvold Vågan i Møre og Romsdal Bygdekvinnelag på stand under Moldejazz

Norges Bygdekvinnelags
fylkesstyrer
i 2019

AKERSHUS BYGDEKVINNELAG

Leder Ingrid Grene Henriksen
 Nestleder Marit Helene Lund
 Styremedlem Bodil Berg
 Styremedlem Christine Skjellum Eriksrud
 Styremedlem Kari Fjellstad Luke
 Styremedlem Liv Kristin Brattum
 Varamedlem Line Skallerud
 Varamedlem Marit Stranna
 Varamedlem Ragnhild Holmedahl

AUST-AGDER BYGDEKVINNELAG

Leder Tove Nævisdal
 Nestleder Åse Marie Gavlen
 Styremedlem Sølvi Larsen Braathu
 Styremedlem Turid Espeland Skeivoll
 Styremedlem Magnhild Skjeggedal
 Varamedlem Inger Føreland
 Varamedlem Jorunn Hellerslien

BUSKERUD BYGDEKVINNELAG

Leder Sølvi Jødal
 Nestleder Frøydis Løkensgård
 Styremedlem Marit Stevning
 Styremedlem Aud Teigen Gjerde
 Styremedlem Eva Daler

FINNMARK LOKALLAG

Leder Merete Sabassen Helander
 Styremedlem Viktoria Nilsen
 Styremedlem Solveig Ballo
 Styremedlem Wenche Pettersen
 Styremedlem Elin Sabassen

HEDMARK BYGDEKVINNELAG

Leder Sanna Røhr
 Nestleder Marianne Rundgren
 Styremedlem Aud Ragnhild Voll
 Styremedlem Merete Løkken
 Styremedlem Målfrid Øvergård
 Styremedlem Inger Marie Negård

HORDALAND BYGDEKVINNELAG

Leder Åsa Gunnarsdottir
 Nestleder Brita Dagestad Bjørke
 Styremedlem Liv Solfrid Lono
 Styremedlem Hagny Flatabø
 Styremedlem Esther Falk
 Varamedlem Turid Njåstad
 Varamedlem Therese Rykkje Ålvik
 Varamedlem Guro Holmberg

MØRE OG ROMSDAL BYGDEKVINNELAG

Leder Monika Frisvold Vågan
 Nestleder Liv Borghild Hildre
 Styremedlem Bente Alnes
 Styremedlem Gunda Bele
 Styremedlem Solvår Heggli
 Varamedlem Eli Skavanes

NORDLAND BYGDEKVINNELAG

Leder Hilde Furuseth Johansen
 Styremedlem Ann Merethe Nilsen
 Styremedlem Anikken Jensen Heen

NORD-TRØNDELAG BYGDEKVINNELAG

Leder Elin Bjørnstad
 Styremedlem Anne Irene Myhr
 Styremedlem Lene Leira
 Styremedlem Monika Sæther

OPPLAND BYGDEKVINNELAG

Leder Marit Tordhol
 Styremedlem Helga Rørholt Moe
 Styremedlem Borgny Skansen Sletten
 Styremedlem Kari Gaarder Hubred
 Styremedlem Mari Merete Graff Ulsrud
 Styremedlem Nanna Ringen
 Varamedlem Anne Grete Moen

ROGALAND BYGDEKVINNELAG

Leder Astrid Hammersmark
 Nestleder Marianne Jøsang
 Styremedlem Astrid Lund Folkvord
 Styremedlem Inga Lill Håkull
 Styremedlem Gro Mabel Anda
 Varamedlem Sigfrid Vassbø
 Varamedlem Solveig Marie Ådneram
 Varamedlem Else Heskestad

SOGN OG FJORDANE BYGDEKVINNELAG

Leder Jenny Myklebust
 Nestleder Ingvild Johansen
 Styremedlem Anne Britt Lotsberg
 Styremedlem Birgit Lunde
 Styremedlem Sollaug Kvamme
 Varamedlem Britt Tone Kvalheim
 Varamedlem Ingrid Thy
 Varamedlem Sigrid Egdetveit Skarstein

SØR-TRØNDELAG BYGDEKVINNELAG

Leder: Anne Drugli
 Styremedlem Natalie Kleiven
 Styremedlem Anne-Lise Valle
 Styremedlem Tove Bjørseth
 Kjersti N. Furuseth

TELEMARK BYGDEKVINNELAG

Leder Ellen Margrethe Garn
 Nestleder Laila Glittenberg Moen
 Styremedlem Anne-Mette Bøe
 Styremedlem Ingunn Gåsodden
 Styremedlem Anne Ingunn Bakaas

TROMS BYGDEKVINNELAG

Leder Lena Foshaug
 Nestleder Helena Foshaug
 Styremedlem Tove Larsen
 Styremedlem Elin Seppola Brandvoll

VEST-AGDER BYGDEKVINNELAG

Leder Anne-Lill Fjell Roland
 Nestleder Anne Gunn Sandsmark
 Styremedlem Gro Belinda Åvesland Lund
 Styremedlem Siss Ågedal
 Styremedlem Grete Ruud Åtland

VESTFOLD

Leder Anne Kathrine Munkejord
 Nestleder Linda Merete Gusland
 Styremedlem Tove Moland
 Styremedlem Åse Marie Holm
 Styremedlem Lene Kristin Bråtejorde
 Styremedlem Siv Sommerstad
 Varamedlem Kirsti Lund
 Varamedlem Mette Hovland
 Varamedlem Beate Therese Lanner

ØSTFOLD BYGDEKVINNELAG

Leder Nadja Stumberg
 Nestleder Anne Lovise Eriksen
 Styremedlem Audhild Fosser
 Styremedlem Anne Eva Bjerke
 Styremedlem Anne-Merethe Karlsen
 Styremedlem June Granberg
 Styremedlem Nina Therese Garder
 Styremedlem Lisbeth Svendsby

STYRET

LEDER

Ellen Krageberg

NESTLEDER

Liv Grøtte

STYREMEDLEMMER

Grethe Brundtland
Marit Green Tymczuk
Unni Skadsem
Bente Kjile Pettersen
Jorun Henriksen

VARAREPRESENTANTER

Randi Vallestad Rambjørg (1. vara)
Inger Amb (2. vara)
Frøydis Bjerke (3. vara)

NORGES BONDELAGS REPRESENTANT

Bodhild Fjelltveit
Vara: Inger Johanne Sveen
og Marte Gustad Iversen

NORGES BYGDEUNGDOMSLAGS REPRESENTANT

Thea Thujord og
Henrik Nordtun Gjertsen

ARBEIDSUTVALGET OG STYRET FOR BYGDEKVINNENES HJELPEFOND

Ellen Krageberg
Liv Grøtte
Grethe Brundtland
Marit Green Tymczuk (1. vara)

Styrets arbeid 2019

Styret har for sitt arbeid lagt til grunn Norges Bygdekvinne-lags styringsdokumenter: Vedtekter, politisk plattform, strategi mot 2020, arbeidsplan for 2018-2019 og budsjettet for 2019.

Styret har avholdt seks styremøter, hvorav to har gått over to dager. Arbeidsutvalget har avholdt seks møter. Styret behandlet til sammen 54 saker i 2019.

Organisasjonen har et aktivt styre og som tar på seg oppgaver mellom styremøtene. Styret har vært representert på i alt 156 arrangementer og møter med lokallag, fylkeslag, myndigheter, offentlige høringer, organisasjoner og politikere. Styret har også vært styringsgruppe for prosjektet Tradisjonsmatskolen og KvinnerUT.

Styret har vært synlige med meninger, initiativ og aktiviteter. Sentrale saker som har vært drøftet og vedtatt i styret er organisasjonens engasjement i kommune- og fylkestingsvalg 2019, organisasjonens tilnærming til regionreformen, innføring av nytt medlemregister og skifte av studieforbund. Styret har frontet økt bruk av bygg til mat i forbindelse med jordbruksforhandlingene i 2019, og satt fokus på matsikkerhet og

beredskapslager for korn i forbindelse med statsbudsjettet for 2020.

Styret har arbeidet med ny strategi for Norges Bygdekvinne-lag og iverksatt tiltak for å rekruttere nye medlemmer. Hele 1 300 nye medlemmer meldte seg inn i 2019, og av disse var 133 under 30 år. I november avholdt styret og administrasjonen Inspirasjonsseminaret i Trondheim.

Hvert styremedlem er kontaktperson for to til tre fylkeslag, og rapporterer til styret om aktiviteter og innspill fra fylkeslagene. Dette sikrer god dialog mellom organisasjonsnivåene. Det er også god dialog og samarbeid mellom styret og administrasjonen. Dette har vært avgjørende for aktivitetsnivået og resultatene i 2019.

Styret var representert på alle fylkesårs-møtene i Bygdekvinne-laget. Norges Bygdekvinne-lag har gjensidig styrerepresentasjon med Norges Bondelag og Norges Bygde-ungdomslag.

Administrasjonen 2019

Administrasjonen har gjennom året ansvar for daglig drift og utvikling av Norges Bygdekvinnelag i tråd med Norges Bygdekvinnelags styringsdokumenter vedtatt på landsmøtet og av sentralstyret.

De ansatte tilrettelegger for sentrale arrangementer og aktiviteter i organisasjonen, forbereder grunnlaget for sikring av inntekter gjennom offentlige tilskudd, momskompensasjon, sponsorer og nasjonale prosjektsøknader. Administrasjonen følger opp samarbeidspartnere og det interessepolitiske arbeidet, samt drift av medlemsregisteret, medlemspleie og rekruttering. I 2019 er nytt medlemsregister implementert.

Gjennom Norges Bygdekvinnelags nettside, facebook, Instagram og fire nummer av medlemsbladet Bygdekvinner, formidles kunnskap og informasjon om aktiviteter i hele organisasjonen. Administrasjonen holder kurs for lokallag og fylkeslag i bruk av egne nettsider og sosiale medier.

Norges Bygdekvinnelag er eier av nettstedet norsktradisjonsmat.no som driftes og utvikles av administrasjonen. Det sendes ut to lokallagssendinger i året samt to nyhetsbrev.

Administrasjonen ved generalsekretær er sekretær for styret i Norges Bygdekvinnelag. Administrasjonen holder til i Landbrukets Hus, Hollendergata 5 i Oslo.

ANSATTE

Det har i 2019 vært 4,9 faste årsverk ved kontoret og to prosjektstillinger for prosjektene KvinnerUT og Tradisjonsmatskolen.

GENERALSEKRETÆR

Cesilie Aurbakken
Daglig leder for administrasjonen
i Norges Bygdekvinnelag

ORGANISASJONS RÅDGIVER

Astrid Seime
(i foreldrepermisjon fram til 1. april)

ORGANISASJONS- OG INTERESSEPOLITISK RÅDGIVER

Mari Gjengedal

ORGANISASJONSKONSULENT

Marie Aaslie
Medlemsregister og medlemservice

REDAKTØR/KOMMUNIKASJONS RÅDGIVER

Helle Cecilie Berger, Redaktør for
Bygdekvinner og bygdekvinnelaget.no

NETTSIDESERVICE 20%

Tale Hammerø Ellingvaag

PROSJEKTLEDERE

Sosan Asgari Mollestad
Leder for prosjektet «KvinnerUT»

Ingrid Lamark
Leder for prosjektet Tradisjonsmatskolen

STYRETS BERETNING 2019

Norges Bygdekvinnelag

Norges Bygdekvinnelag er en frivillig organisasjon som har til formål å samle alle kvinner med tilhørighet til bygdemiljøet og primærnæringene. Bygdekvinnelaget er en partipolitisk nøytral organisasjon som ivaretar bygdefolkets økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.

Bygdekvinnelaget er en inkluderende organisasjon som skaper gode lokalmiljø gjennom aktiviteter og trivselsskapende tiltak, samtidig som den ivaretar bygdefolkets interesser i samfunnet. Bygdekvinnelaget er en møteplass for aktive kvinner fra hele landet.

Norges Bygdekvinnelag har 437 lokallag og er representert i alle fylker. Norges Bygdekvinnelag sentralt holder til i Landbrukets Hus i Hollendergata 5 i Oslo.

Aktiviteter i 2019

Bygdekvinnelaget har innenfor rammene av budsjettet gjennomført aktiviteter i henhold til styringsdokumenter som budsjett, politisk plattform, strategi mot 2020, Arbeidsplan for 2018-2019 og vedtak fattet på Landsmøtet i Norges Bygdekvinnelag i 2018.

Norges Bygdekvinnelag har i 2019 hatt høy aktivitet. Organisasjonen har mobilisert rundt kommune- og fylkestingsvalget, det er holdt Inspirasjonsseminar i Trondheim med nærmere 300 deltakere fra hele landet, og det har vært stor aktivitet rundt rekruttering og verving i lokallagene.

I 2019 fikk Norges Bygdekvinnelag økonomisk støtte fra Sparebankstiftelsen til prosjektet KvinnerUT- Mestring og Kompetanse. I tillegg fikk Norges Bygdekvinnelag støtte fra IMDi til arbeidet med inkludering.

I 2018 og 2019 fikk Norges Bygdekvinnelag økonomisk støtte fra Sparebankstiftelsen til prosjektet Tradisjonsmatskolen. Prosjekt er nå avsluttet, men Sparebankstiftelsen har innvilget nye midler for 2020-2021.

Norges Bygdekvinnelags hjemmeside formidler daglig aktiviteter fra lokallag, fylkeslag og sentralt i organisasjonen. I snitt har det vært 35 273 sidevisninger pr. måned i 2019. Dette er en god økning fra 2018.

Samlet sett har det vært stor aktivitet i organisasjonen, god synlighet som samfunnsaktør og en god økonomi.

Finansiell risiko

Norges Bygdekvinnelag har ikke langsiktige forpliktelser ut over fremtidige pensjonsforpliktelser. Forpliktelsen er ikke beregnet og balanseført.

Det har etter styrets vitende ikke inntruffet omstendigheter etter 31.12.2019 og frem til dato, som har betydning for bedømmelsen av regnskapet og organisasjonens økonomiske stilling.

Regnskapet viser etter styrets oppfatning et riktig bilde av organisasjonens stilling og resultat i 2019.

Nøkkeltall

Aktivitetsresultatet for Norges Bygdekvinnelag viser et underskudd på kroner 402 221. Bygdekvinnes Hjelpfond viser et overskudd på kroner 13 642.

Soliditet og likviditet

Norges Bygdekvinnelag har god soliditet og likviditet.

Disponering av årsresultatet

Årets underskudd i aktivitetsregnskapet er belastet egenkapitalen. Overskuddet i Bygdekvinnes Hjelpfond er lagt til Hjelpfondets egenkapital.

Medlemsutviklingen

Norges Bygdekvinnelag har i 2019 hatt en positiv medlemsutvikling målt i registrerte medlemmer.

Norges Bygdekvinnelag hadde pr. 31.12.2019 13 528 registrert medlemmer mot 13 035 i 2018. Dette er en vekst fra 2018 på 490 flere registrerte medlemmer. Derimot er det en nedgang i antall betalende medlemmer på 175. For 2019 er det 11 229 betalende medlemmer mot 11 404 for 2018. Det vert å merke seg at nedgangen er redusert sammenliknet med 2018 hvor nedgangen i betalte medlemmer var på 436 medlemmer.

Totalt nye medlemmer i 2019 var 1 300. Dette er 686 flere nye medlemmer enn i 2018. Antall utmeldte i 2019 er 1 199. Det er 205 flere enn i 2018.

Styret er takknemlige for at mange lag deltok i vervearbeidet i 2019. Dette har gitt gode resultater. Gratulerer til Omvikdalen Bygdekvinnelag i Vestland som vant årets vervekonkurranse med 24 nye medlemmer.

Inntektsstruktur i Norges Bygdekvinnelag

I 2019 utgjorde medlemskontingenten kroner 7 325 579 av den totale inntekten på kroner 15 233 101. Det er vært å merke seg at av inntekten på kroner 15 233 101 utgjør medlemskontingenten kroner 7 325 579. Det betyr at en stor del av aktiviteten i Norges Bygdekvinnelag finansieres gjennom andre finansieringskilder, deriblant prosjekter.

Egenkapitalutvikling

Den totale egenkapitalen er pr. 31.12. 2019 kroner 8 230 928. Av denne summen utgjør Hjelpfondet kr. 1 796 599.

Egenkapitalandel

Egenkapitalandelen på kr 8 230 928 utgjør 76,4 prosent av totalkapitalen (sum gjeld og egenkapital) på kroner 10 780 043.

Fortsatt drift og utvikling

Forutsetninger om fortsatt drift og utvikling er til stede og årsoppgjøret for 2019 er satt opp under denne forutsetning.

Styret og sekretariatets sammensetning

Styret består av 11 kvinner og 1 mann. Av disse er 3 varamedlemmer. 1. vara stiller fast i styremøtene. Det har i 2019 vært 4,5 faste stillinger ved kontoret. I tillegg kommer 2

Styrets beretning

prosjektlederstillinger i 100%. Dette er for prosjektet Kvinner-UT og for prosjektet Tradisjonsmatskolen. Alle ansatte på kontoret er kvinner.

Arbeidsmiljø

Det har vært et høyt aktivitetsnivå på kontoret i arbeidsåret. Ingen ansatte eller tillitsvalgte har vært utsatt for skader og ulykker i arbeidet for Norges Bygdekvinnelag. Arbeidsmiljøet anses som godt og sykefraværet er lavt.

Ytre miljø

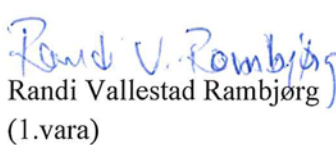
Etter styrets oppfatning forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø utover hva som er normalt for denne type organisasjon.

Styret i Norges Bygdekvinnelag
Oslo, 13. februar 2020

Ellen Agnete Krageberg
Leder

Liv Grøtte
Nestleder

Grethe Brundtland

Randi Vallestad Rambjørg
(1.vara)

Jorun Henriksen

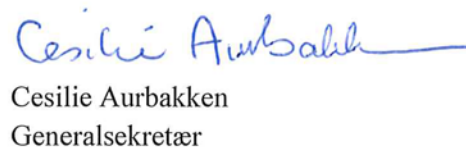

Unni Johannesen Skadsem

Marit Green Tymczuk

Bodhild Fjellveit

Bente Kjile Pettersen

Henrik Nortun Gjertsen

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær

AKTIVITETSREGNSKAP

Norges Bygdekvinnelag

	Noter	2019	2018
Inntekter	1		
Medlemsinntekter	2	7 325 579	7 504 980
Tilskudd			
Offentlige tilskudd	3	754 000	754 000
Andre tilskudd	3	6 159 332	4 244 411
Sum tilskudd		6 913 332	4 998 411
Innsamlede midler, gaver, mv.		202 301	49 455
Opptjente inntekter fra aktiviteter		618 297	564 270
Finans og investeringsinntekter		173 592	169 096
SUM INNTEKTER		15 233 101	13 286 212
Kostnader	1,5		
Kostnader til anskaffelse av midler		1 497 332	813 290
Bevilgninger			
Internasjonalt arbeid - Guatemala		202 527	150 840
Norges Bygdekvinnelag's priser		69 990	29 401
Overføring til fylkeslag og lokallag	4	2 175 190	2 164 941
Sum bevilgninger		2 447 708	2 345 182
Kostnader til aktiviteter i organisasjonen			
Forbruker- og matpolitikk		312 463	254 140
Bygdekvinnelaget som samfunnsaktør		202 620	162 444
Kvinnesolidaritet uten grenser		274 536	195 945
Organisasjonsutvikling og medlemspleie		3 004 033	2 747 266
Nasjonalt prosjekt		4 237 327	2 355 407
Tillitsvalgte		1 526 545	2 069 773
Sum kostnader til aktiviteter i organisasjonen		9 557 524	7 784 975
Kontorkostnader	5,7	2 132 759	2 501 173
SUM KOSTNADER		15 635 322	13 444 620
AKTIVITETSRESULTAT		-402 221	-158 408
Disponeringer:			
Overføring til hjelpefondet	10,11	13 642	74 078
ACWW -vennemynt	12	0	0
Sum disponert		13 642	74 078
ÅRSRESULTAT		-388 579	-44 677
Disponeringer:			
Overføring til hjelpefondet	10,11	13 642	74 078
Overført fra fri kapital	10	-402 221	-158 408
Sum disponert		-388 579	-84 330

BALANSE 31.12.2019 Norges Bygdekvinnelag

<i>Eiendeler</i>	Noter	31.12.2019	31.12.2018
<i>Omløpsmidler</i>			
Investeringer i aksjer og andeler	6	1	1
<i>Omløpsmidler</i>			
Kundefordringer	9	172 741	454 084
Andre fordringer	9	1 385	98 527
Sum fordringer		174 126	552 611
Bankinnskudd og kontanter	8	10 605 917	10 865 167
Sum omløpsmidler		10 780 043	11 417 778
SUM EIENDELER		10 780 043	11 417 778

Egenkapital og gjeld

<i>Egenkapital</i>			
Annen egenkapital, jubileumsgaver	10	528 125	528 125
Hjelpfond (grunn-/jubileums-/reservefond)	10	1 796 599	1 782 957
Fri egenkapital	10	5 906 204	6 308 427
Sum opptjent egenkapital		8 230 928	8 619 509
Sum egenkapital		8 230 928	8 619 509
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld		475 738	546 478
Offentlige avgifter		526 316	430 793
Annen kortsiktig gjeld		634 004	609 390
Forskudd prosjekter		813 747	1 093 749
Internasjonalt arbeid	12	99 311	117 860
Sum kortsiktig gjeld		2 549 115	2 798 270
Sum gjeld		2 549 115	2 798 270
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		10 780 043	11 417 779

Oslo 13. februar 2020
Styret i Norges Bygdekvinnelag

Ellen Agnete Krageberg
Leder

Liv Grøtte
Nestleder

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær

Bodhild Fjellveit

Grethe Brundtland

Bente Kjile Pettersen

Jorun Henriksen

Henrik Nortun Gjertsen

Unni Johannesen Skadsem

Marit Green Tymczuk

Randi Vallestad Rambjørg

NOTER TIL REGNSKAPET FOR 2019

Norges Bygdekvinnelag

Note 1 Regnskapsprinsipper og virkninger av prinsippendringer

Årsregnskapet består av aktivitetsregnskap, balanse og noteopplysninger. Norges Bygdekvinnelag er ikke regnskapspliktig etter regnskapsloven. NBK ønsker imidlertid å tilpasse seg loven, slik at det er best mulig samsvar mellom årsregnskapet som presenteres og de anbefalinger og lovkrav som gjelder.

I aktivitetsregnskapet fordeles kostnader på aktiviteter. Dette skjer hovedsakelig etter medgått tid, samt ved direkte belastning (av prosjekt- eller aktivitetsspesifikke kostnader). Kostnader til profileringsaktiviteter og til direkte innsamling av midler føres på kostnader til anskaffelse av midler. Kontorkostnader består av kostnader som ikke direkte kan henføres til aktiviteter; herunder kostnader til driften av kontoret, husleie, administrasjon, regnskapsføring og revisjon.

Årsregnskapet er basert på grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift og kongruens. Inntektene resultatføres som hovedregel når de er opptjent. Utgifter kostnadsføres normalt på leveringstidspunkt ved salg av varer og tjenester. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Øvrige eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Tilsvarende prinsipp er benyttet for gjeldsposter. Omløpsmidler og anleggsmidler er oppført til anskaffelseskost med fradrag for verdiforringelse og eventuelle verdiendringer.

Note 2 Medlemsinntekter

	2019	2018
Sum medlemsinntekter fylkeslag og sentralorganisasjon	7 325 579	7 504 980
Andel fylkeslag	1 191 610	1 204 650
Medlemsinntekter sentralorganisasjon	<u>6 133 969</u>	<u>6 300 330</u>

Note 3 Offentlige tilskudd - drift

	2019	2018
Landbruks- og matdepartementet	404 000	404 000
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	350 000	350 000
Sum	<u>754 000</u>	<u>754 000</u>

Andre tilskudd

	2019	2018
Lotteritilsynet - Mva kompensasjon	1 525 199	1 425 114
Gjensidige	212 938	212 938
Landkreditt Bank	12 938	12 938
Norges Bondelag	200 000	200 000
Gjensidigestiftelsen	181 462	1 764 539
Sparebankstiftelsen	3 383 486	587 712
Øvrige	643 310	41 170
Sum	<u>6 159 332</u>	<u>4 244 411</u>

Tilskuddene har en varighet på 1 - 3 år. Tilskudd relatert til prosjekter, inntektsføres i forhold til fremdriften i prosjektet. Øvrige tilskudd inntektsføres på utbetalingstidspunkt. Utbetaling av prosjektmidlene skjer i hovedsak med en andel ved oppstart, og resterende utbetaling når prosjektet er utført i samsvar med avtalen.

Noter til regnskapet for 2019 fortsetter

Note 4	Overføring til lokallag og fylkeslag	2019	2018
	Andel kontingent fylkeslag	1 191 610	1 204 650
	Andel MVA kompensasjon fylkeslag	238 000	186 124
	Andel MVA kompensasjon lokallag	703 685	768 101
	Eksterne kostnader knyttet til MVA kompensasjon	41 895	6 066
	Sum overføringer	<u>2 175 190</u>	<u>2 164 941</u>

Note 5	Lønnskostnader	2019	2018
	Lønn, inkludert styrehonorar	5 087 532	4 491 590
	Arbeidsgiveravgift	810 448	704 805
	Pensjonskostnader	584 977	407 649
	Andre lønnskostnader	162 150	204 791
	Sum lønnskostnader	<u>6 645 107</u>	<u>5 808 835</u>

Kommentar:

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2019 har vært 4 for organisasjonen. I tillegg kommer 2 årsverk i forbindelse med prosjekter.

Godtgjørelse til ledende personer:

	General- sekretær	Styrets- leder	Styret- øvrige
Lønn / honorar	848 732	381 394	329 000
Andre ytelser	5 692	18 577	33 278
Pensjon	189 382	0	0

Pensjonskostnader

Norges bygdekvinnelag har både en ytelsesordning og en innskuddsordning for sine ansatte. Årets pensjonskostnad er lik årets innbetaling. Foreningens pensjonsordning tilfredsstillen loven.

Note 6 Investering i askjer og andeler

	Antall aksjer	Ansk.kost	Bokført verdi
Tun Media AS	92 256	0,12	1

Note 7 Revisjonshonorar inkl. mva

	2019	2018
Revisjonshonorar	22 500	17 500
Revisor - særattestasjoner	21 875	8 500
Sum	<u>44 375</u>	<u>26 000</u>

Note 8 Kontanter og bankinnskudd

Av totale bankinnskudd utgjør kr 318 269 bundne innskudd på skattetrekkskonto. Skyldig skattetrekk pr. 31.12. utgjør kr 313 739.

Note 9 Fordringer

Kundefordringer er oppført til pålydende, fratrukket avsetning til tap med kr 11 000. Øvrige fordringer er oppført til pålydende.

Note 10 Egenkapital

	Hjelpefond	Jubileums- gaver	Driftsfond, fri egenkapital	Totalt
Egenkapital pr 1.1.	1 782 957	528 125	6 308 426	8 619 508
Aktivitetsresultat			-402 221	-402 221
Overføring til hjelpefond	13 642	-	0	13 642
Egenkapital pr 31.12.	1 796 599	528 125	5 906 204	8 230 928

Note 11 Hjelpfond

	2019	2018
Tilskudd	35 311	44 106
Kjøp av tjenester	-13 692	-10 663
Støttetiltak	-50 000	0
Renteinntekter	42 023	40 635
Resultat	13 642	74 078

Note 12 Mellomværende med ACWW

<u>Vennemynt ACWW</u>	2019	2018
Beholdning pr. 1.1.	117 860	96 532
Renteinntekt	922	640
Innbetaling fra lokallag	14 332	22 221
Gebyr bank	-132	-486
ACWW-reisekasse	-32 375	0
Overført ACWW London	-1 296	-1 047
Resultat	-18 549	21 328
Beholdning pr. 31.12.	99 311	117 860

Til årsmøte i
Norges Bygdekvinnelag

REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Norges Bygdekvinnelag årsregnskap som viser et underskudd på kr 158 408. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetning.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretær ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

SANDBERG

revisjon & rådgiving

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Hamar, 14. februar 2019

Sandberg Revisjon AS

EINAR MONSBAKKEN

Einar Monsbakken

registrert revisor

Bygdekvinnelagets etiske kjøreregler

- Vi skal respektere hverandre
- Vi skal være åpne og ærlige
- Vi skal vise engasjement
- Vi skal være lojale mot avtaler og beslutninger
- Vi skal skape trivsel, stolthet og glede

